

Halló! Halló!

Kinek van használt hanglemeze?

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagihiány tart, **legmagasabb áron** veszünk vagy cserélünk

W Á G N E R

hangszer-áruháza

a világhírű „Favorite” hanglemezgyár főraktára

Budapest, József-körút 15.

Fiók: IX., Ráday-utcza 18.

Beszélőgépek 1500 koronáig.

Árjegyzék ingyen.

51. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER HÓ-22.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is eszotolandó.

KRISZTUS MECKERESZTELESE, a Párisi Bordone festménye a milánói Pinakotékában.

PÜNKÖSDI PRÉDIKÁCIÓ

REGÉNY. — IRTA HAVAS GYULA.

(Folytatás.)

A tisztet, a ki magyarázott, egészen körül-vették a tudósítók. Szakját hátracsapta egészen kopasz fején s míg kinyújtotta karját az erdő felé, mutatójára végigszaladt az ég alján:

— ...tehát ott, az erdőn túl a második hegylánczon, a hol már csak kisebb fecskeportok vannak, ott húzódnak végig az ellenséges állások...

— Igen, látni.
A távesővek a szemekhez emelkedtek. — Az első hegylánczon, a melyet még részben erdőszeg borít, volnának, ugyebár, a mi állásaink. Persze, nem mindenütt látszik tisztán, hanem például ott, kissé jobbra, annál a kopárabb helynél, igen, a hol az a horpadás van, kitűnően megfigyelhetik az urak a drótsövényt és a földhányást is látni, a mint végigkanyarodik a hegyen... igen... azok a sárgák... De mielőtt megmozdul a rajvonalon, pár perc múlva mindenütt kiér az erdő vonalától és látni fogjuk, a mint tódul fel, az orosz állások felé... Mint tudják az urak, pár kilométerre jobbra erős hajlással egészen keletre fordul az arcvonal...

— Mi az?! — mondta az egyik tudósító élénken és kimeresztette a szemét.

Jobbra, épp ott, a merre a magyarázó mutatott, körülbelül az ellenséges drótsövényről, hatalmas, barnásfekete füstoszlop emelkedett fel a földből, lassú, komor gomolygással és félelmetes csendben.

Mindenki arra fordult és lázas arccal figyelt. Néhány másodperc múlva vonatott, mely dörgés böggött fel távolról, hosszan és ropogva. Ugyanebben a pillanatban sűrűn apró kis felhőszerű jeltek meg a derült égen, mint valami láthatatlan és óriási esettel hirtelen odacsapott bárányfelhők, olcsónyan és oly plasztikusan, hogy nem lehetett tudni mindjárt, az éghez vagy a földhöz vannak-e közelebb. És lentől, a majorból is heves dörgések riadtak fel és a levegő reszketni kezdett.

— Kezdődik! — mondta a parancsnok jelentős és diadalmas mosollyal, arczán oly szerénységgel, mely mutatta, hogy ő az a bizonyos, a kinek szerénynek illik lennie ebben a helyzetben.

Az apró felhők megjelenésével egyidejűleg mindenütt sűrű, fekete füstök törtek fel a távolban, mintha valami roppant földalatti tűzhányó készülné felszakítani a hegyoldalakat. Mély, zongó dübörgés gépies, kinéret orkánja dobolt fel, lassan terjedve mindenfelé, türelmetlen, zaolázott dörömböléssel rázza a földet.

Perezeig némán álltak, megdöbben csendben, remegő idegekkel e roppant dübörgésben, mindent tudva és mindent várva bár, mégis meglepetve és lenyűgözve. Néha ámuló arccal, szólanul tekintettek egymás felé. Egy feltartozott úr, a ki közvetlenül az előadó tiszt mellett állt, az újságírók között, önkéntelen mozdulattal lekapta monokliját.

— A nyifány! — mondotta csendesen, mintegy visszhangjaként a parancsnok szavának, mely pár percre hangzott el.

Ugy tetszett, hogy megrázóbbra és siketítőbbre már nem fokozódhat ez az érthetetlenül őrző vihar a derült ég alatt, hogy megrepedve és felszakadozva összeomlanak a hegyek és megnyílnak a völgyek, hogy a millió nagydob dörgésének és millió ezintányér hangosának orgáját már nem bírja el a reszkető és vonagló levegő. Ám a szédületes koncert csendesodója nem hagyott alább, terjedve és növekedve s elvisszhangozva, százszerosan visszaverve a hegyek közt, valami mondhatatlan feszültség félelmetes, robbanó erejét érezte.

De mindezen a káoszon át, a borzongó erdők és remegő mezők felett, a füstökön és felhőkön keresztül, a melyek tépetten és csapzottan gomolyogva elborították az ég alját, — csendesen és nyugalmasan emelkedett a nap, rendület-

len derűvel és hallgatag tündökléssel az élet és a tavasz diadalát hirdetve.

XX.

Réggel már mindenki tudta, hogy általános támadás lesz. A hadnagy izgatottan, sápadtan jött a futárokkal, felkészülve, mérsékeltlen megrakott hátizsákjával minduntalan oda-útódve kétoldalt a sárga, homokos földhöz. Az elfojtott izgalomtól rekedten mondotta:

— Gyorsan, emberek! Felkészülni! Angriff lesz!
— Ráérünk! — vélte egy csendes és nyugalmas hang.

Azért mégis meglepetésszerűen, döbentően hatott, mikor hirtelen kitért az ágyúk pokoli zivatarra. A mélyre ásott, szűk futárokkal s a dekkungban úgy hangzott az éktelen, veszett dörömbölés, mintha mélyről, a föld alól jönne, mint valami végítéletserű földrengés dübörgése. Csak a fejük felett szüntelenül átszálló ezernyi gránát és srappell tébolyult sivalkodása mutatta, hogy a föld felett történik valami.

Walter, a figyelő, a lövésnél állt és előrehalajva, mozdulatlanul nézett kifelé. Egy órával ezelőtt még szörnyű káromkodásokban tört ki, mint mindig, valahányszor apró, fekete pontokat látott mozogni az orosz állásoknál. Az ellenséges hadsereg minden egyes távoli tagját személys ellenségesnek tekintette és bármily messzi és ártatlan mutatkozását eszevesztett lövöldözéssel torolta meg. Most nem volt mire. Az ellenséges állások mozdulatlanul, mélyes némaságban bujtak meg a rettenetes vihar alatt, csak néha látszott itt-ott a földnek egy kis halványárga megmozdulása, a mint valaki lapátolta a földet, kifelé hányva a homokot, abban a naiv hitben, hogy a dekkungja egy kis mélyítésével talán elkerüli végzetét. És ropultek a karók a drótsövény körül és a szilánkokra tört gerendák az árokból, a hol egy-egy gránát lecsapott.

A hadnagy ismét visszajött:
— További parancsig csak a figyelők maradjanak fent!

Rajonként lementek a gránátbiztos fedezékekbe.

— Ugyan? — mormogta valaki a pipája mellől, — tán annyira belejötték, hogy minket is löni akarnak?

De egy tekintélyes hang rögtön felvilágosította:

— Azt hiszed, azok csak úgy szépen megköszönik ezt a sok esomagot? Ne félj, majd elkezdik ők is!

Egy cigányképző katona, a ki minden lépésében hűségesen követte Györgyöt és most is mellé telepedett le, ég felé emelt arccal sóhajtozta, csendes méltatlankodással:

— Te nagyon jó Isten, hát tőről ez? Emberekre ilyenekkel vadászni!

Mások minden ok nélkül, sőt szokásuk ellenére, halkán dalolni kezdtek, ideges, dacos remegéssel hangjukban, kísérteties vidámság álarcaiban.

— No, szervusz világ! — mondta a cigány, mikor a soha nem hallott koncertre az eddigieknél is földrengetőbb dörgések bögtek bele. És míg egy konzerves dobozt halászott ki hátizsákjából és bajonettjével felhasította, mentegetődzött, bár senki sem szólt hozzá:

— Miért?! Hogy aztán megegye az orosz vagy a szanitécz, ha megesik a baj? Igaz, önkéntes úr?

És látva, hogy György nem felel, hanem kis zsebnaptárát a kezébe, megkérdezte:

— Hadd tudjam legalább, milyen nap van? György hirtelen felézett rá:

— Pünkösdi vasárnapja.

Mosdatlan, porlepte és szakállas arczának gyűrött szürkességén át is látszott, hogy kissé elpirult, a mint ezt kimondta. Hirtelen észbe

jutott, hogy egy kis tükre van valahol. Előkereste és csodálkozva, idegenül nézte azt a gondolatlan, fakőszerű és szörös arczot, a mely remegő szájszélekkel, bozontos hajjal, eltorzulva és kidülledt szemekkel meredt rá a tükörből.

Lassan mindekinél elment a kedve a beszéd-től és a dudolástól. Csak a cigaretták paraza fényét és a pipázók szipakolása hallatszott, a mint ültek egymás mellett szólanul, nyomott, riadt csendben, sötét homlokka, a melytől csendesen figyelve az ágyúk tomboló versenyét. Semmi érzésük sem volt arról, hogy a támadó félhez tartoznak, hogy ők lesznek azok, a kik talán egy óra múlva ellenállhatatlan lendülettel, vak rohamban tódulnak azok ellen, a kiket reggel óta puhit, gyötör és szagot a vasnak és tűznek az a kegyetlen orkánja. E perczben alig különbözött hangulatuk azokétól, a kik néhány száz méterrel odább reszkettek fehér arccal, a lehető legmélyebben lelapulva és megbujva vajt üregekben és épügek nem éreztek mást, mint végtelen elhagyatottságot és tehetetlen számkivetettséget valami minden istennél és ördögnél nagyobb és érthetlenebb erő hatalmában.

És György csendesen mondta magában:
— ...meddig látok még hadi zászlót és hallom a kürt szavát?... Nézek a földre, de ime kietlen és pusztá; és az ég, de minczen világossága! Nézek a hegyekre is: imé, reszketnek; és a halnokra, de mind ingadoznak! Nézek és imé egy ember sincsen és az ég madarai s mind elmenekültek... »

XXI.

— ...és napokkal ezelőtt, mint már mondtam is, a front egy másik szakaszán, jó néhány száz kilométernyire innen, tüntető, heves tüzelést indítottunk, sőt gyalogsági rohamokat is rendeztünk, hogy egészen odavonjunk az ellenség figyelmét és még inkább leplezzük ezt az akciót, a melyet különben is az elképzelhető legtüreklőbb csendben és titokban készítettünk elő. Bevallom, egészen az utolsó napokig magam is csak annyit tudtam, a mennyit egy s más jeltől következtetnem lehetett. No már most: a miképpen ez az előttünk elhúzódo frontszakasz a forgópontja, hogy úgy mondjam, kulcsa az egész arcvonalnak, azonképpen ennek a szakaszának magának is van egy ilyen sarka, mondhatnám Achilles sarka...

Az újságírók elismerően és hódolattal mosolyogtak és sok megértéssel. Felvillanyozva, a várakozás s a nagy esemény friss hangulatában ültek a hosszú, összerakható asztal körül, a melyet egy lapályosabb helyen állítottak fel. Két katona villásreggeli szolgált fel, egy harmadik pezsgős palackokat bontogatott. Fényesre fésült fekete haja, okos, élénk szemei, gyors és biztos mozdulatai mutatták, hogy más időkben pénzért valami előkelő étteremben. Nem messze a távozó konyha vaskos kis csöve füstölgött békésen.

A pokoli koncert dörömbölése szüntelenül tartott, de a fülek már megszokták s csak néha, egy-egy közelebbi, hangosabb dörömbölésnél figyeltek fel. Messze, a hegyek között már lángban állt néhány falu és mindenfelől terjedelmes füst gomolygott csendesen az ég felé. Balra, igen messze kis városka telti tarkáltak halványan, ellepve a völgyet és otthonosan megülve a környező hegyoldalakat. De távcsövön tisztán lehetett látni, a mint egy helyen füstök és lángok csapnak fel és egy szelid templomtorony lassú, távolgyó imbolygással, derékban kettétörve aláhanyatlik s hirtelen egy percre elhalványul a füst, a mint a romokból fölszáll a porfelhő.

A parancsnok megnézte óráját és a tábori telefonhoz ment, a melyet már előre felvezettek a hegytetőre. Vagy tíz perc múlva észre lehe-

tett venni, hogy egyre kevesebb ágyú szól s aztán hirtelen, alig egy perc alatt, mind elhallgatott, csak néhány távoli ütég elkésett, utolsó szalvéja hangzott, halk, haragos dörgéssel. A megkínzott levegő percekig zúgatta a lezajlott vihar visszhangját s úgy tetszett, alig képes lecsillapni, mint viharos, keserves sírás után a gyermek még sokáig fel-felesklik halkán és panaszosan.

Szivaros doboz került az asztalra. Rágyújtottak és mindnyájan visszasiettek a tetőre. Már ott állt a parancsnok a vezérkari főnökkel, karjait összefonta mellén és mereven nézett előre. Senki sem szólt egy szót sem. Fent néhány repülőgépek keringtek szédületes magasan, vészjelző csendben ívelve a két égen, mint nagy ragadozók, ha lecsapni készülnek.

A csend nem sokáig tartott. Túlán mindenfelől feleletlen kezdtek az ütég és halkabb, de élesebb dörgések mutatni, hogy most azok az ágyúk szólhatnak, a melyeknek erre néz a toruk. És lassan újra megszokták nélküli, szüntelenül zengő nemnydírgésbe torlódtak össze a felbőszített vasoroszlánok dühös morgásai. Ez a koncert korántsem volt oly tömör és dús hangszerelesű, mint az előbbi. De hatásában félelmetesebbé és közvetlenebbé tette az, hogy most jóval közelebből bögtek fel a nehéz gránátok földrengető dübörgései és lent, az erdő felett is csattogtak a srappellek, vörös-fehér füstjeik hirtelen felesapásával, mintha itt-ott felszakadt volna az ég.

— Mint egy selyempárna — mondta egy szelid szemű a haditudósítók között — egy kékselyem párna, ha felhasad és fehér pihék lebegnek ki a szélben...

A kopaszfejű tiszt, a ki előbb a magyarázatot tartotta, hirtelen ránézett, futó, szárazköt elismerés jelével arczán és rögtön visszafordult, mint a kinek nincs ideje hosszabban, elmélyedőn foglalkozni ezzel a hasonlattal.

Az ellenséges türeklőség válasza végeredményében mégis csak úgy hangzott, mint visszhangja az eldörgött zivatarnak. És lármáján át az erőltetve, feszülten figyelő fül különös, álomszerű hangok egészen halk, de tömör és egyre

messzebb terjedő kórusát hallhatta átszűrődni. Olyanféle kísérteties, borzongató hallomás volt ez, mintha nagyon, nagyon messze egy óriási város égne, recsegve és ropogva a lángok eszevesztett lobogásában, s ezer és ezer ember jajongna háza pusztulásán és e jajongások újult kórusát halkán erre hozná a szél.

— A roham!
És néha ki lehetett venni a kedvező szélben, a mint végig, a merre a szem ellát, egyetlen szó hangzik rézegen:

— Hurráh! Hurráh! Hurráh!...
És egyszerre apró, fekete pontok tűntek fel az erdőn túl és lassankint mindenütt a völgyekben és hegyoldalakon, kis görbületekkel és megszakadásokkal egyetlen láncban, lassan s alig észrevehető mozdulással mozogva előre, Nem sokkal később újabb lánc követte őket s aztán még egy. Közöttük itt-ott hirtelen fekete füst fakadt a földből és mikor szétfoszlott, kis szakadás maradt a helyén a rajvonalon.

Most egész külön csoportosult a társaság. A tiszték a parancsnok köré sereglettek, a tudósítók pedig élénk gesztusokkal közölték egymással impresszióikat. A telt arczú ismét feltette monokliját és míg a messzi, fekete pontok lassú mozgását nézte, a mint egy vonalban húzódnak fel a helyoldalon, a felfedezés hangján mondotta:

— Olyan az egész, mint valami fésű, a mint lassan boronálja a földet, egy nagy fésű...

— Igen — szólt valaki a háta mögött — mint egy fésű. És néha kitörök egy-egy foga. (Vége következik.)

HEREDIA SZONETTJEIBŐL.

A centaurok és lapithák.

Lakmán a nászszereget egyetlen vad gomoly, Centaurok itasan és harcosok vegyest; A fátylak fényinél a pompás nősi test Felhőhők tüzes szőrével összefoly.

Kacaj, sikoltozás. Sötét, szörös kebel Szorítja meztelen a vergődő arát;

A csengő érezen csattognak a paták, S a felborult asztal a küzdők közt hever.

De most fellát kihez a többi törpe mind, Fején oroszlámbőr arany sörénye ing. Haragtol égre áll. A nagy Herakles ez.

Shosszan a termen át, a félelmes szemek Tekintetétől, a tájétköző szörny-sereg Hátrál jzedten és tolongva rést keres.

A centaurok futása.

Futnak a vértől és viszálytól ittasan, A száklás hegy felé, mely búvó helyet ad, Érzik az éjben az oroszlan szimatát, Rohannak, mert a gyors halál nyomukba van.

Sárkány- s kígyótanyát tiporva, bokrokon, Szirtszakadékokon s zúgókon szöknek át; Távol az égre már ott tolja homlokát Az Ossa és Olymp s a sötét Pálion.

Olykor egy-egy futó megfordul hirtelen, És felgaskodik, s megingt előre tör, S egyetlen gússal a többi közt terem;

Mert látja rém gyanánt, a mint hátok megett, Megnyúlva hosszan a teli hold fényétől Herakles óriás árnyéka fenyeget.

Egy triumfátorra.

Vésed ivedre bár, te híres imperátor, Bab barbár harezosok sorát s vén főnököt, Fegyver-nyalábokat, ércpajzsok köldököt, S az elfogott hajót, hosszában a farától.

Ancustól származál, vagy csak egy pór apától, Vésed cizmed, neved, bár hosszú vagy rövid, Mélyen a frixbe, hogy ott álljon örökig, Feltvén híres-neved a felejtes fogatót!

Az idő rázza már félelmes fegyverét, Porlasztani egy silány borostyán is elég, A mely a kő közé fúrja gyökere szálát,

S diadaloszlopod szétszórt márványkőven, Melyet buján benőtt a fű s a vad növény, Csak egy szammit kaszás esorbítja ki kaszáját.

Francziából fordította: Vargha Gyula.

ZILZER ARANKA FAYENCE KIÁLLÍTÁSA.

ÖZV. SÓS GÁBORRÉ BÁBU-KIÁLLÍTÁSA.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

LEVÉTEL A KERESZTRŐL.

VÁROSTROM.

FÉNYES ADOLF KIÁLLÍTÁSA.

Tudatos és szándékos egyszerűség... Fényes műveinek egyszerűsége nem a primitív festés...

Az új Fényes Adolfnál nem forog fenn ugyanez az eset... Fényes műveinek egyszerűsége nem a primitív festés...

ehhez az állapothoz, hogy Fényes legújabb kiállításán mindjárt meglássuk és megérezzük ezt a nagyvonalú leegyszerűsítést...

Aztán Fényes eddig nem igen volt a szó köznapjában értelmében komponáló művész... Fényes műveinek egyszerűsége nem a primitív festés...

Es ismét egy teljesen lezárt, egy pillanatig sem ingadozó formavilágot tudott magának teremteni... Fényes műveinek egyszerűsége nem a primitív festés...

a milyennel kevés mai festőnk rendelkezik. Ebben a bámulatos szinkomponálásban találjuk meg tulajdonképpen az új és a régi Fényes közt a kapcsolatot...

Mesésen szép eggekkel, alomszerűen tornyosuló felhőkkel, napsütötte távlatok világitó mélyével igaz le, néhol egy-egy képen apró tenyérnyi darabokkal, másol arasznyi terjedelmű egész képekkel túl megy mindazon, a mit a természet, a magyar tájék meglátásában eddig alkotott...

Vajjon mi lesz a legközelebbi stáció? Vane az olyan megújulásra vágyó művész számára, mint a milyen Fényes, egy végső megállás? Ki tudna ma erre válaszolni! Egy dolog azonban bizonyos, hogy fejlődése minden fokán többet tudott adni az előbbinél.

Farkas Zoltán.

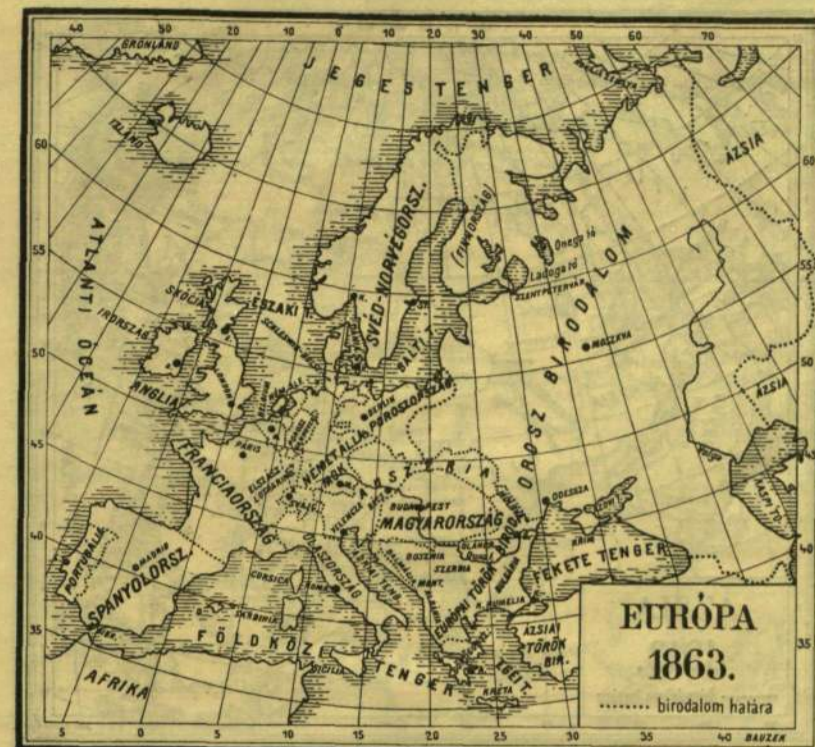

SZENT FERENCZ PRÉDIKÁL A MADARAKNAK.

TEMPLOM.

FÉNYES ADOLF KIÁLLÍTÁSA AZ ERNST MÚZEUMBAN.

EURÓPA 1863.

EURÓPA 1913.

VILÁGTÖRTÉNET SZINEKBEN.

A térkép változásai.

Vessünk egy búcsúpillantást a régóta ismert és megszokott színtérképekre, melyek Európa politikai térképét alkotják. Háborgó érzéssel búcsúzunk tőlük. Új alakulás készül a föld-abroncon: színtérkép megnövekedése, színek eltolódása. És merőben új színváltozatok is fognak esni a régiak közé, új országok születését, egykori birodalmak feltámadását jelezve.

romániai magyarságot, így nyugtatva meg hírhedt felhivatalos közleményével: 'Románia nem készül meglepetésekre, végezze mindenki nyugodtan a maga foglalkozását s ne tartson semmitől. És ő volt, ki ugyanakkor nyári tartózkodásra hozzátartozóival együtt nyugodtan Színájába ment. Elég hamar félbe kellett szakítania üdülését. De előbb még reá akarta bírni Magyarországot, hogy területi engedményeket tegyen Oláhországnak, hogy engedje át Erdély egy részét. Így akarta elhárítani a már elhatározott román beavatkozást. S most ő vádolja meg Magyarországot hódító szándékkal egy határkiigazításért, melyet bőles önmérsékléssel állapított meg, hogy szorosai és határvárosai ne legyenek többé kitéve ellenséges meglepetéseknek.

Az, a mit mint győztesek mi kívántunk Romániától, a világrész területi felosztásán alig jelenteti volna észrevehető változást. Ellen-ségeink egészen más arányok szerint akarják most átfelelni Európát térképét, oly festékekkel, mely vérről van keverve.

Macaulay nagyon megvetően bánt el Barère Bertranddal, a francia konvent tagjával azért a frázisáért, melylyel emlékirataiban él, mondván, hogy: a szabadság fáját időnkint vérről szokták megöntözni. Nem sokat érő frázis, s talán Barère a legnevezetesebb író, ki papírra vetette; de nem oly rosszhiszemű, mint a nagy történetíró mondja, mert a vérszemű forradalmárral sokkal tisztább és jobb emberek is használták. Semmi esetre sem értékesebb, de nem is hazugabb frázis, mikor azt mondja valaki, hogy vérről keverik a színeket, melyekkel a világ térképét festik. A térképen időről-időre megváltozik a színek elosztása. És ritka eset, hogy ne véres háború előzze meg az ily színváltozást. Hogy a világháborút megelőző időszakról szóljunk: a bukaresti béke után is új színtérkép jelentek a színek elosztása. Balkán-félszigeten az európai török birtoknak pár évvel azelőtt még egységes színterület helyén. A két véres balkáni háború tette ezt a nagy változást. Bosznia és Hercegovina? Sok magyar vért fogyasztott e színterület a bosnyák okkupáció. És így tovább, mind az öt világrészben.

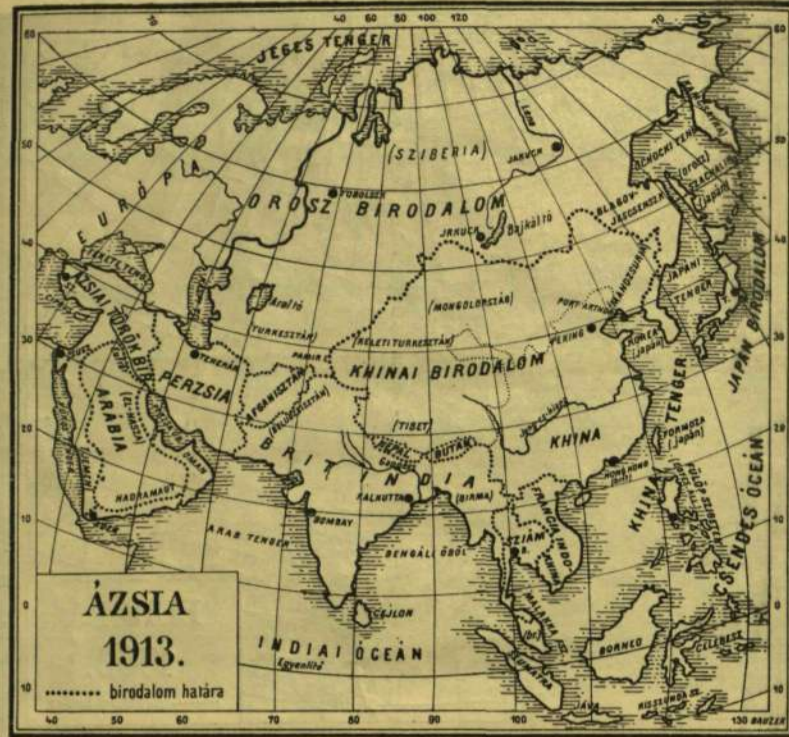
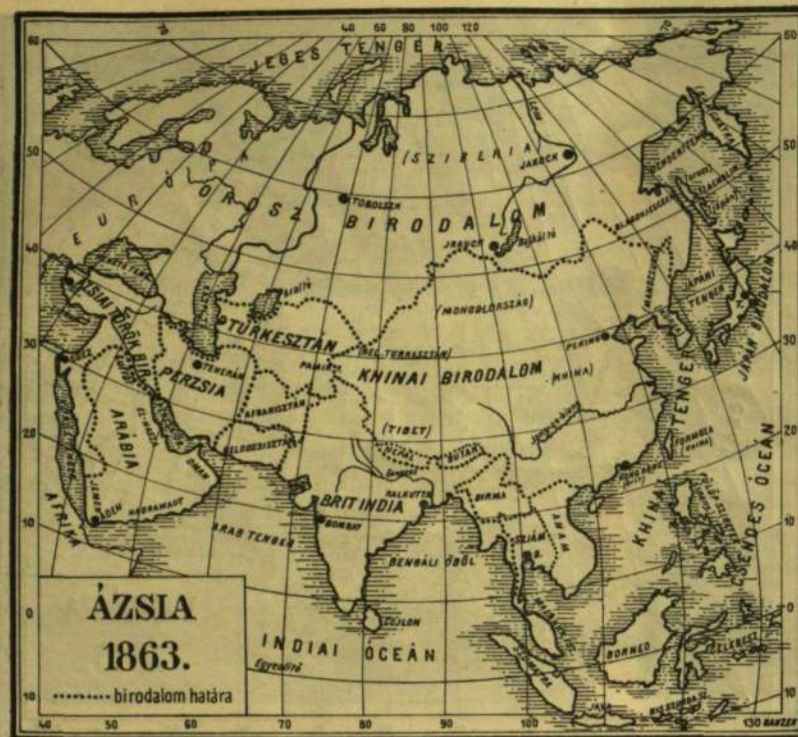
Európa térképének utolsó jelentékeny átalakítását a bukaresti szerződés után látjuk. Ekkor nőtt meg Szerbia, Bulgária, Görögország és Montenegro s kelt életre mint új állam Albánia. Ennél az átalakulásnál nem kevésbé szemléltető és tanulságos az, melyen a föld egész kerekége ment át az alatt az ötven év

BALKÁN-FÉLSZIGET 1863.

BALKÁN-FÉLSZIGET 1913.

alatt, mely közvetlenül előtte mult el. Az itt látható térkép-vázlatok néma, de kifejező beszéddel mondják el az ötven évnek világtörténeti változásait: a színek változásait a földabroszokon.

A legkevesebb változást a színek elosztása tekintetében a felszázadév alatt az ötödik világrész: Ausztrália mutatja. A térképén mégis óriási a változás. Ötven év előtt Új Dél-Wales, Victoriát, Dél-Ausztráliának déli és Queenslandnak keleti és északkeleti felét ismerték részletesebben, a nyugat-auztráliai ropant területét és az északi terítóriumot úgy szólván csak partvidékeim.

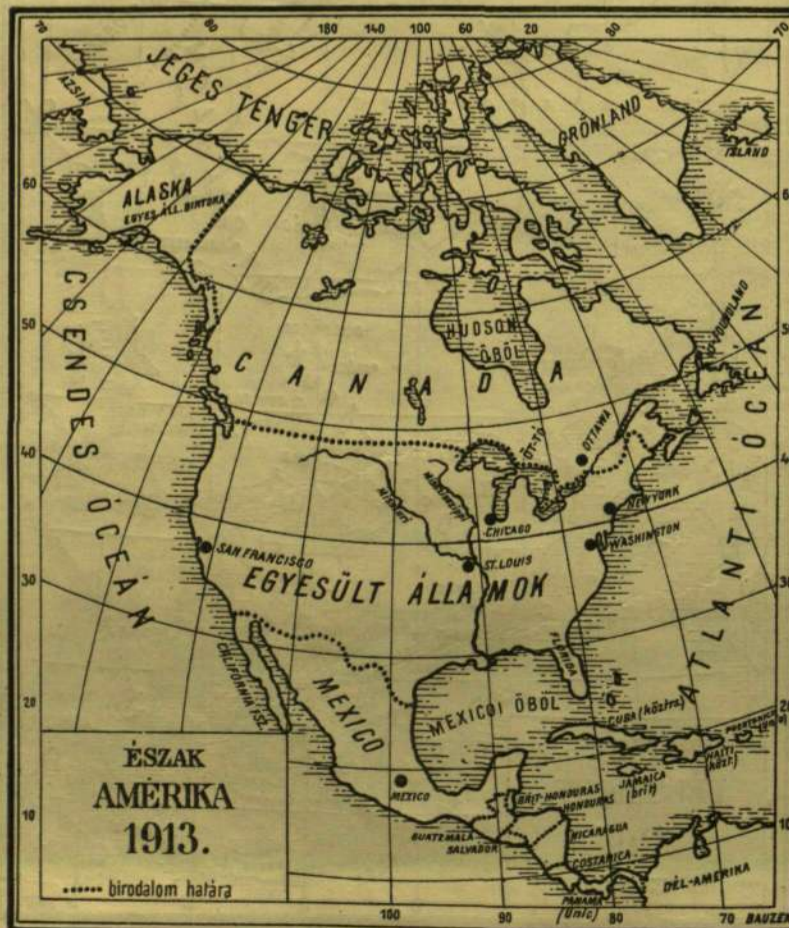
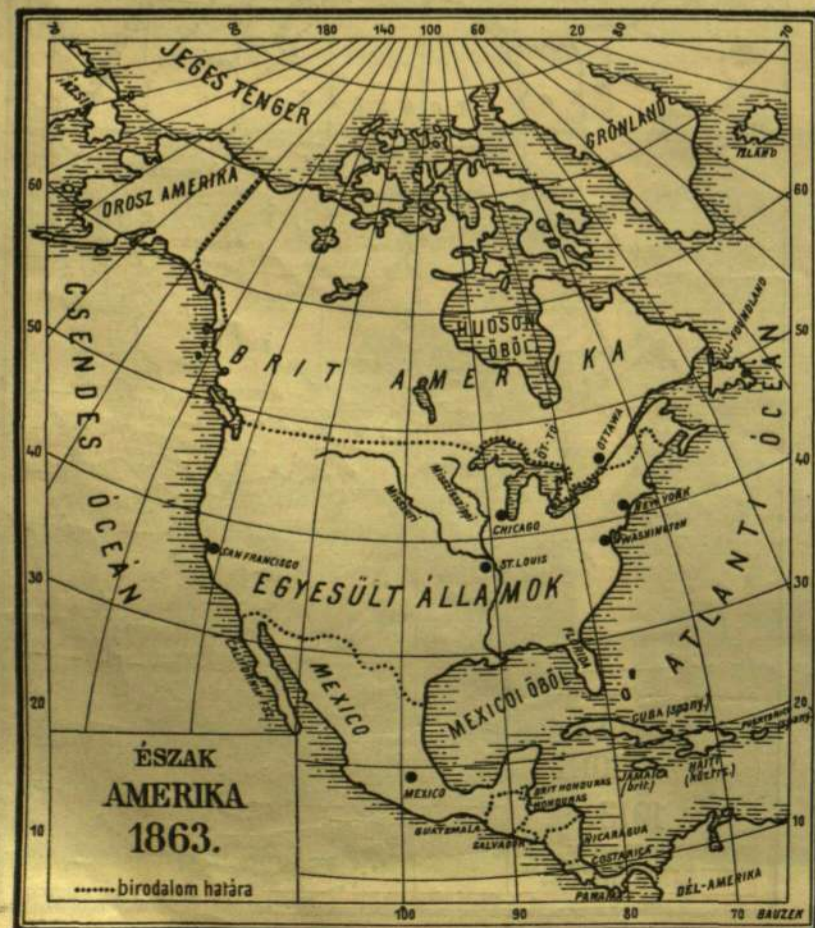
Európa ősi birodalmait fejlett nemzetek és régi, most javarésben letűnt uralkodóházak óvták és védtek ropant fegyveres készenléttel. A térkép változásai itt nem is voltak oly nagyok, mint a barbárabb Ázsiában vagy Afrikában. A színtölk elosztásában első pillanathban alig is venni észre jelentékenyebb változást. De nézzünk csak figyelmesebben térkép-vázlatainkra, s élénk tárul egy fél századév átalakulásának véres története. A nagy orosz színtölk, az európai Oroszország, keveset változtatott alakján. Csak a Fekete-tenger partján nyomult le Galaczi és a Duna torkolatáig. Mennyi vér árán jutott ehhez a kis négyyszög-höz s az egyesült Európának és különösen a volt habsburgi monarchiának mily elszánt

ellenzésébe került, hogy nem lett orosz szá Konstáninápoly és a Dardanellák! Ellenben eltűnt e felszázadév alatt Európa térképéről az európai török birodalom javarésze. Az ötven év előtt Moldvát s Magyarországot déli határáról egyetlen török színtölk az egész balkáni félsziget le az Olymposzig s azon is túl az artai öböl. De a keresztyény alattvalók örök forradalma s a nagy háborúk lassan-lassan megteremtik Romániát, Szerbiát, a kis Montenegrót, aztán Boszniát és Hercegovinát, végezetül öt év előtt, a megnövekedett balkáni államokat — s a nagy európai Törökországból nem maradt meg az ottomán császárságnak más, mint Trákiának egy része Konstáninápolyval, a Márvány-tengerrel és a Dardanellák kapujával. Ausztria elvesztette a lombard-veneczei királyságot az egységes Olaszország javára, kisebb lett az 1866-iki porosz hódítással, ellenben a monarchia birtokállománya megnövekedett Boszniával és Hercegovinával Magyarországot történelmi jogának címén. Németország egységes birodalommal lett s elragadta Franciaországtól Elzászt és Lotharingiát; Poroszország Schleswig, Holstein és Lauenburg hercegségeket kapcsolta át magához Dániából s Hannover királyságot a német államok határain belül. Kettévált a svéd-norvég monarchia; és Svédország nem sokkal a világháború kitörése előtt vetette magát a fegyverkezés európai

áramlatába, hogy megvédelmezhesse földjét az orosz mohóság ellen, mely a teljesen leigázott Finnországot át svéd birtokra áhítozott, hogy kiszabadulva jéges tengereinek békójából, megnyit-hassa kereskedelmének a melegvízi óceán útjait.

Ázsia térképe is színesebbé vált. Az orosz birtok, — akkora, mint egész Európa — mely éjszakra egy szörnyű ósállat formájával nehezedik rá, elavuló térképeinken, az ó-világnak erre a keleti és nagyobbik felére (a dereka, a púpja, a nyaka meg a feje Szibéria, az ormánya Kamcsatka, a rohanó előlaba Blagovjescszk földrésze, mely Mandzsországot föl hajlik), hátulós lábát hatalmasan vetette meg India és Afganisztán fölött Turkesztán és a Pamir főnsík elfoglalásával

A brit világbirodalom ázsiai birtoka is megnagyobbodott két hatalmas színtölkkel, nyugatra és keletre Indiától. Hozzá csatlakozott 1886-ban, hatvan esztendőnél hosszabb idő háború után, Birma a hátsó-indiai félszigeten, s fenhatósága alá került nyugaton Beludisz-tán. Megőrizte függetlenségét, meg is növekedett északon, Turkesztán rovására, Afganisztán. Hátsó-India nagy, keleti felét Franciaország hódította meg s tette Indokína elnevezéssel, sok vér árán szerzett és őrzött francia gyarmattá. Birma, Indokína és az angol Malakka félszigetétől körülzárva, megóvta meg függetlenségét Sziam.

legnagyobb újjá színt e fél évszázad alatt Afrika térképére festették. Ez a nagy világrész szinte a maga egészében, Abesszinia és a kis Liberia kivételével, egy másik világrész: Európa birtoka lett. Előbb a nagy felfedező utazók (Livingstone, Stanley, Nachtigall, Schweinfurth, Zintgraff, Wissmann, Emin pasa, Cortier, Cameron, Teiki és Höhnel, — de ki tudná felsorolni azokat a férfiakat, kik megrajzolták az új Afrika térképét?) aztán a fegyverek, s végezetül a kereskedők hódították meg. Afrika ez ötven év előtt! Egy fehér fölt a térképen, melyet csak a szélein élénkítenek itt-ott színtölkök, jobbára a mohammedán Egyiptom színe. Egyiptom Abessziniáig, Tripolisz és Bengázi a Fezzan oázis környékével, melynek határai még bizonytalanok; nyugaton Marokko és Tunisz, aztán Guineától kezdődve, elmosódó színtölkökben, a Szahara alján majdnem Egyiptomig Szudán; aztán délen a Damara és Namagua-föld, keleten Zanzibar, éjszakra tőle a csak partjain ismeretes Szomáli-föld és jó részben még ismeretlen Abesszinia. Európai hódítás s elenyészésben csekély, itt-ott elszórva az óceánok és a Közép-tenger partjain. A legnagyobbak az angol Fok-nyugat és a francia Algír. Itt-ott a partvidékeken még egy-egy kicsiny vagy hosszan elnyúló színtölk, mely

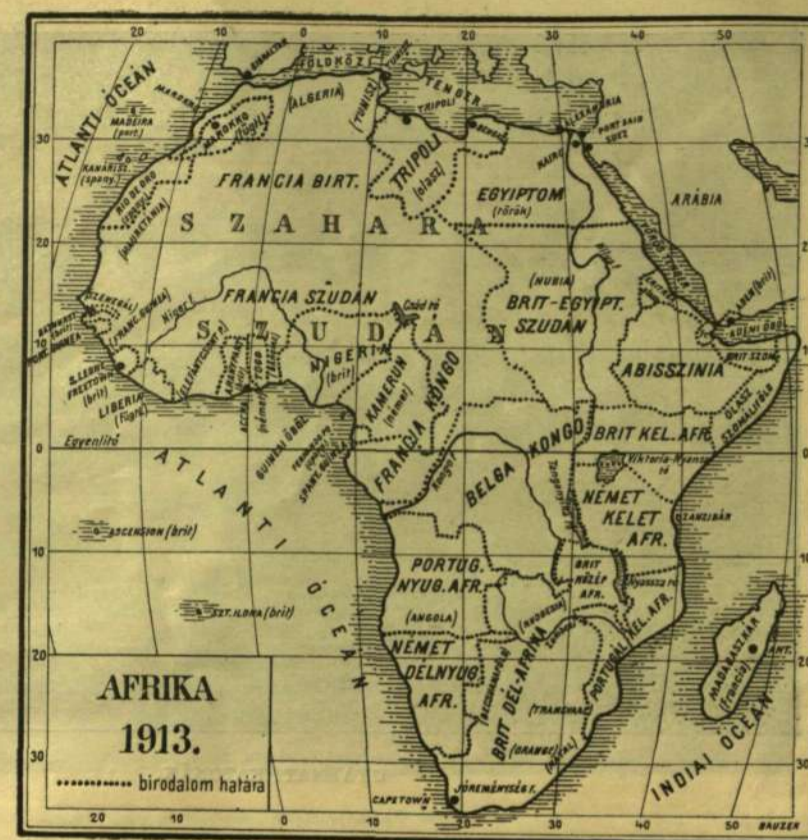
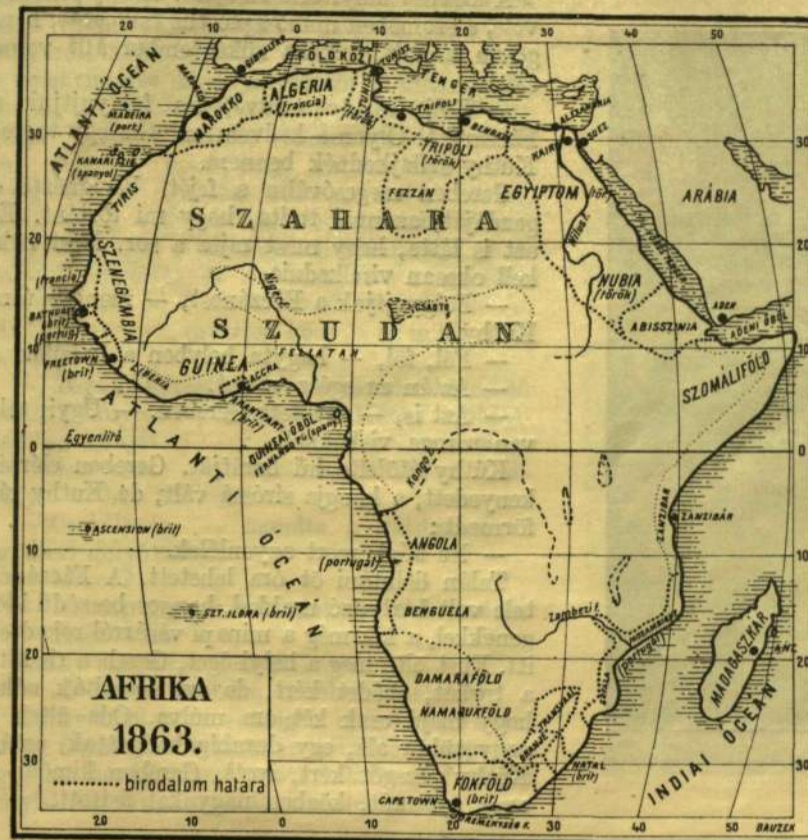
az idegen hódítók birtokát jelzi: a nyugati parton a francia Szenezá, az angol Akkon város a portugál Benguela (hol Magyar László lette fölfedező utazásait); az Indiai-óceán partján a portugál Szofala és Mozambique, aztán a Fok-nyugattól éjszak-nyugatra a búr Transvaal és Oranje köztársaságok s Natal. A nagy világrész belseje egy nagy fehér fölt — az ismeretlenség színe a térképen, — melybe csak elvétve rajzoltak bele egy-egy folyót, tavat és hegylánczót a halálmegvető utazók.

És Afrika térképe az ötvenéves korszak végén? A színek hihetetlen tarkasága. Megannyi biztos határral kikerekített ország, köztük, mint említettük, csak kettő a benszült népeké: az olasz Eritrea gyarmattal s az angol és olasz Szomáli-földdel a tengertől elzárt Abesszinia és a délnyugati parton Liberia, a kis független néger köztársaság. Egyiptom csak név szerint török, Marokko csak név szerint a marokkóiaké. A többi mind angol, francia, spanyol, német, belga, olasz és portugál. Hatalmasan megnövekedett az angol birtok. A kis fokföldi színtölköt a letört búr köztársaságokon, Rodézián, s Német-Kelet-Afrikától megszakítva, az angol-egyiptomi Szudánon át Alexandriáig és a Középtengerig bontakozott elő az afrikai angol birtokok nagy-színsávjá. Új színtölk Afrika térképén Tripolisz és Bengázi, a harmadik s legértékesebb olasz birtok a Középtenger partján. Hatalmas francia terület az afrikai világrésznek Tuniszt, Algirt, a Szaharát, a felső Szenezált magába ölelő föltja. A francia Marokko mellett éjszakra-keletre és dél-nyugatra van a spanyol birtok; a déli Atlanti-óceán partján a portugál Angola, alatta Német, Délnyugat-Afrika, az Indiai-óceán partján, a brit birtokok közé ékelve, francziává lett Madagaszkárral — gróf Benyovszky Móricz egykori királyságával — szemközt Portugál-Kelet-Afrika, fölötté Német-Kelet-Afrika, aztán középen az angol és a francia birtokok közt a belga Kongo-állam, Lipót király alkotása és tőle nyugatra a Guineai öböl a német Kamerun... Ez mind s a többi is mind ötven év hódítása. A világnak egyetlenegy részén sem gazdagodtak ismereteink hatalmasabban, mint ebben az egy világrészben.

A nagy háború győztesei le akarják törölni most Afrika térképéről a német gyarmatokat. Németország jövőjét akarják szegényebbé tenni ezzel is. De a világ jövőjét nem Afrika, hanem Európa új térképe fogja megállapítani. Ettől függ, hogy mi vár az emberiségre: újabb háborúk veszedelme-e, vagy a béke nyugodt korszaka.

Az emberiség jövőjét még a titkokat leple fedi.

Balla Mihály.

Az újvilágban, Amerikában, főképp a déli részen történtek fontosabb változások. Észak-amerikában a legnevezetesebb színváltozás, hogy Alaska, fenn éjszaknyugaton, mely ötven év előtt még orosz birtok volt, az Unió színtölkébe magába. Mexikó ez ötven év után még a régi, Panama, Közép-Amerikában, az Unió birtoka lett. Ott készült el az Egyesült-Államok nagy pénzerejével a világforgalom új, nevezetes vízi útja, a Panama-csatorna. Dél-amerikában a Granadian Confederation helyén született s nagyobbodott meg Columbia. Kiseb lett, mint volt, Ecuador, megnőtt az argentinai köztársaság s megtartotta hatalmas nagyságát a császárságból köztársasággá lett Brazília

Az ötven év előtt! Egy fehér fölt a térképen, melyet csak a szélein élénkítenek itt-ott színtölkök, jobbára a mohammedán Egyiptom színe. Egyiptom Abessziniáig, Tripolisz és Bengázi a Fezzan oázis környékével, melynek határai még bizonytalanok; nyugaton Marokko és Tunisz, aztán Guineától kezdődve, elmosódó színtölkökben, a Szahara alján majdnem Egyiptomig Szudán; aztán délen a Damara és Namagua-föld, keleten Zanzibar, éjszakra tőle a csak partjain ismeretes Szomáli-föld és jó részben még ismeretlen Abesszinia. Európai hódítás s elenyészésben csekély, itt-ott elszórva az óceánok és a Közép-tenger partjain. A legnagyobbak az angol Fok-nyugat és a francia Algír. Itt-ott a partvidékeken még egy-egy kicsiny vagy hosszan elnyúló színtölk, mely

az idegen hódítók birtokát jelzi: a nyugati parton a francia Szenezá, az angol Akkon város a portugál Benguela (hol Magyar László lette fölfedező utazásait); az Indiai-óceán partján a portugál Szofala és Mozambique, aztán a Fok-nyugattól éjszak-nyugatra a búr Transvaal és Oranje köztársaságok s Natal. A nagy világrész belseje egy nagy fehér fölt — az ismeretlenség színe a térképen, — melybe csak elvétve rajzoltak bele egy-egy folyót, tavat és hegylánczót a halálmegvető utazók.

És Afrika térképe az ötvenéves korszak végén? A színek hihetetlen tarkasága. Megannyi biztos határral kikerekített ország, köztük, mint említettük, csak kettő a benszült népeké: az olasz Eritrea gyarmattal s az angol és olasz Szomáli-földdel a tengertől elzárt Abesszinia és a délnyugati parton Liberia, a kis független néger köztársaság. Egyiptom csak név szerint török, Marokko csak név szerint a marokkóiaké. A többi mind angol, francia, spanyol, német, belga, olasz és portugál. Hatalmasan megnövekedett az angol birtok. A kis fokföldi színtölköt a letört búr köztársaságokon, Rodézián, s Német-Kelet-Afrikától megszakítva, az angol-egyiptomi Szudánon át Alexandriáig és a Középtengerig bontakozott elő az afrikai angol birtokok nagy-színsávjá. Új színtölk Afrika térképén Tripolisz és Bengázi, a harmadik s legértékesebb olasz birtok a Középtenger partján. Hatalmas francia terület az afrikai világrésznek Tuniszt, Algirt, a Szaharát, a felső Szenezált magába ölelő föltja. A francia Marokko mellett éjszakra-keletre és dél-nyugatra van a spanyol birtok; a déli Atlanti-óceán partján a portugál Angola, alatta Német, Délnyugat-Afrika, az Indiai-óceán partján, a brit birtokok közé ékelve, francziává lett Madagaszkárral — gróf Benyovszky Móricz egykori királyságával — szemközt Portugál-Kelet-Afrika, fölötté Német-Kelet-Afrika, aztán középen az angol és a francia birtokok közt a belga Kongo-állam, Lipót király alkotása és tőle nyugatra a Guineai öböl a német Kamerun... Ez mind s a többi is mind ötven év hódítása. A világnak egyetlenegy részén sem gazdagodtak ismereteink hatalmasabban, mint ebben az egy világrészben.

A nagy háború győztesei le akarják törölni most Afrika térképéről a német gyarmatokat. Németország jövőjét akarják szegényebbé tenni ezzel is. De a világ jövőjét nem Afrika, hanem Európa új térképe fogja megállapítani. Ettől függ, hogy mi vár az emberiségre: újabb háborúk veszedelme-e, vagy a béke nyugodt korszaka.

Az emberiség jövőjét még a titkokat leple fedi.

A HARMINCEZEVES LÁNY.

Elbeszélés. — Irta Berkes Imre.

Kúthy már egy hete mulatott a Fácánosban, a nyolczadik nap hajnalán valahogyan kijózanodott, röstellte a korhelykedést, a bort, a kiöntött pezsgőt, fölállt, azt mondta a barátjának, hogy beszélni akar vele, legjobb lesz, ha kocsiha ülnek, legalább tökéletesen kitisztulnak a gondolataik. A barátja tulajdonképpen a kasznárja volt, bizonyos Guleben nevű agglégény, morózus, a polár fenekén katorozó, ránézett a gazdájára, a szeme zavaros volt, mint eső után a tó vize, mindössze csak emyit mondott:

— Nem bánom, de legjobb volna, ha hazameném.

— Haza is megyünk, Gereben, — mondta Kúthy — de most beszélnem kell veled. A kocsiha befogott, ragyogó nyári reggel volt, tiszta és derűs, olyan, a mitől a legrosszabb koponyába is beleszövődik az okosság. Négy gyönyörű paripa röpítette őket rossz utakon, a városon kívül, finom porrétegek uszáltak fölöttük. Gereben álmosan dönt hátra, Kúthy a szivarját rácsápta. Úgy érezte, hogy most ideges, mintha ismeretlen félelem ölelte volna át a szívét, halkán beszélt, így akarta Gerebenből kikényszeríteni a bölcseséget.

— Te Gereben, — mondta — én mégis szeretem azt az Iliát.

A kasznár ásitott, félig felnyitotta borús szemét.

— Szereted? Hát akkor vedd feleségül. Kúthy hallgatott. Nem ez várta, mást akart, több biztatást, vagy talán szidalmat, de hogy éppen azt mondta a kasznár, a mi néki is szüntelenül a lelket tépte, dühös lett és ráfordmolt:

— Gazember vagy te Gereben, vagy részeg. — Az lehet, — mondta Gereben, ámlár te jól tudod, hogy én győzőm az italt. De ha az ember negyvenéves, akkor ne nősüljön meg. Minek az? Van lovad, van birtokod, cseledél, vékony derekú és nehezen hajló egyformán, minnek néked az asszony? És minnek éppen az, a ki már egyszer kiköszarozott?

Hét napig nem beszéltek erről, búban éltek, borban furdótk és muzsikával cseklendozták az idegeiket. Kúthy fáradt volt, piheni akart, valahol a pusztá mélyén, a hová nem sodorja el a szél egy gondolkodó lány gyönyörű kacagását. A hol nem lát selyemruhát, a hol nincs partóm s nincsenek villogó fogak, a melyek némelykor úgy ragyogtak ki egy rózsaszínű kalitkából, mintha össze akarták volna őt tépni... Nem is jó erre gondolni... S Kúthy egyre erre gondolt, kudarcában csak a gonosz-kodó lányt látta, a hófehér nyakát, a keskeny kezét, a vékonyka ujjait, a melyekre, mint hegyes ék, forrtak rá a veszedelmes körmeik. Gereben már tudta, hogy mi van készülében,

GYARMATI KATONÁK.

végleg lehunyta a szemét, nem mozdult, nem ellenkezett, érezte, hogy hiába.

— Tetszik néked? — kérdezte Kúthy halkán.
— Nincs annál szebb teremése ennek a földnek.

— Rossznak tartod?
— Dehogyan rossz. Olyan engedékeny annak a lelke, mint a húr, ha ügyes vonó simogatja.
— Hát akkor ma délből megkérem a kezét másodszor is.

— Jól teszed, — mondta Gereben, — de magában azt gondolta, hogy baj lesz ebből. Visszahajtottak a városba.
— Nini, — mondták a gyerekek az utcán — az ujlaki uraság.

Futottak a hintó után. Kúthynak tetszett, hogy ennyire ismerik a városban. Még a porban játszó gyerekek is megsüvegelik.

Gereben, a hogy a Fácánosba értek, bebujt a szobájába és lefeküdt.

— Beteg vagyok, — mondta a gazdájának. — Engem hagyj békét. Majd este fölkelek.

Bezárta az ajtót s azonnal elaludt. Maga se tudta, meddig alhatott, kósúlyú volt a feje s a gyomra úgy égett, mintha mészkenecze lett volna, a mikor iszonyú kopogásra ébredt. Föltápászkodott, revolvert vett a kezébe s csak aztán kérdezte dühösen:

— Ki az istennilya az?
— Eressz be, én vagyok, — hallatszott kívülről Kúthy hangja.

FRANCZIA ÉS MAGYAR KATONÁK A KASZÁRNYA UDVARÁN.

FRANCZIA KATONASÁG BUDAPESTEN

A kasznár kinyitotta az ajtót. Kúthy jókedvű volt, a szemében millió apró tűz csillogott, hangosan beszélt, mintha süket ember állt volna előtte.

— Kelj föl, te medve, ma fölgyújtjuk a Fácánost. Olyan a kedvem, mintha egy tucsat Kúthy szilajkodnék bennem.

Gereben megcsóválta a fejét. Végignézte a gazdáját, azonnal tudta, hogy mi történt. És azt is látta, hogy most rajta a sor. Most neki kell okosan viselkednie.

— Fölgyújtjuk a Fácánost, — mondta újra Kúthy.

— Föl, föl, — hagyta helyben a kasznár.
— Aztán az egész várost.

— Azt is, — nevetett Gereben. — Úgyis tele van rozoga viskókkal.

Kúthy átölelte hű barátját. Gereben érzékenykedett, a hangja síróssá vált, de Kúthy ráförmedt:

— Ne bógj, mert agyonlőlek.

Talán délutáni öt óra lehetett. A Fácános tele volt kártyázó urakkal, hangos beszédű idegenekkel, a kik még a minapi vásárról rekedtek itt. Füst ülte meg a helyiséget, Gereben riszálta a torkát, ebédet kért, de azt mondták neki, hogy majd csak két óra múlva. Oda ültek a nagy tükör alá, egy darabig hallgattak, aztán Kúthy pezsgőt kért, ivott, Gereben kímélte a rossz gyomrát, közben nagyokat ásított.

GYARMATI KATONÁK FRANCZIA ALTISZTJEIKKEL.

— Unatkozol? — ripakodott rá Kúthy. — Hát akkor menj oda ahhoz a nyúlkepűhöz s mondd neki, hogy azonnal takarodjék innen, mert nem állhatom a nyúlkepű embereket.

A nyúlkepű tarokkot játszott a partnereivel. Idősebb úr volt, a megyei takaréki igazgatója.

— De Kúthy, az ördögbe is, — tiltakozott Gereben.

— Koresmáros, — kiáltotta Kúthy a maga módja szerint, mert ő kávést, vendéglőst egyaránt koresmárosnak titulált.

A Fácános bérlője odasietett az ujlaki urasághoz.

— Mondja csak, koresmáros, zsidó az a nyúlkepű?

— Nem zsidó, — mondta a bérlő. — Szűcs Elemér úr az illető, a takaréki igazgatója.

— Mindegy. Mondja neki, hogy hordja el az irháját.

Kúthy fölállt s a nagy tükörbe belevágta az üres pezsgős üveget.

A kártyázók ijedten ugráltak föl. Szűcs fölkapta a fejét s nyugodtan nézte az előtte hadonászó idegent.

— Mit akar? — kérdezte s ökölbe szorította a kezét.

Kúthy az ajtóra mutatott. Gereben karra vette az igazgatót s kitessékelte a Fácánosból.

Estére nagyon lecsöndesedett Kúthy. Egyedül ácsorgott az emeleti szobájában, az utcát nézte, az alatt kőválygó embereket s valami kimond-

hatatlan szegénnyel gondolt arra, hogy ezek most valamennyien órála beszélnek, az ő botrányáról, részegségről s nyilván arról is, hogy a polgármester lánya másodszor is kikoszaraz. Ez fáj a legjobban neki, nyomorultnak érezte magát, minden érzése, minden gondolata abban ölekezett össze, hogy milyen boldogtalan féreg ő, egy gazdag Kúthy, daliás ember, egészséges s a kinek még sincs semmije ezen a világon, semmi öröme, semmi vidámsága, mint valami lenyesett fa gubbaszt itt s egyetlen könyre való se telik ki az ő tar lelkéből... Milyen kevés ez, egyetlen köny, s ez is hiányzik belőle.

— Tessék, kapitány úr, — mondta Gereben kunn a folyosón s kinyitotta Kúthy szobájának az ajtaját.

— Szervusz, — köszöntötte Kúthy a kapitányt — hát mi lesz?

— Csekélység, — mondta a katona. Csak egyszeri golyóváltás.

— Mikor?
— Holnap reggel a homokvári erdő szélén.

— Köszönöm.
Kúthy megrázta a tiszt kezét.

— Jó éjt, — mondta Gerebennel együtt.
Kúthy nem bírta sokáig a magányt. Visszahívta Gerebent. A kasznár a vállát vonogatta, egyetlen kérdésre sem adott választ. A fűtetlen kályhának támaszkodott, mintha fázott volna.

TÜZÉRSÉG A MINISZTERELNÖKSÉG ELŐTT.

KÁROLYI MINISZTERELNÖK BESZÉL.

NAGY VINCZE BELÜGYMINISZTER BESZÉL.

A KATONASÁG A HADÜGYMINISZTERIUM ELŐTT.

A budapesti helyőrség tüntetése a Hadügyminisztérium előtt, mikor Bartha hadügyminiszter lemondását követelték.

Kúthy a karosszékre dőlt, úgy bántult a levegőbe.

— Talán meg kell halnom egy lányért, a kit soha meg se csókoltam.

Gereben megvetette a szentimentális embereket.

— Vajjon tudja-e, hogy mi történt? Sirt-e, megijedt-e, vagy megbánta-e? Mit gondolsz, Gereben?

A kasznár rántott egyet a vállán, mérgesen nézett a gazdája arczába, aztán indult kifelé.

Kúthy még utána szólt:

— Ha meghalok, el ne kerdesd a koporsóm mellől azt a lányt.

— Én vagyok az oka, — gondolta magában a polgármester lánya, éjjel, fehér ágában, a mint nyugtalanul feküdt, leste a virradatot, mint valami rossz hangulatú báli éjszakán, a melyből csak nagy kinnal tud kiszabadulni az agyontánczoltatott bálkirálynő.

Ezer kínos éjszakánál is rosszabb volt ez, izgalmas és szomorú, a harminczéves lány első önmardosása, fakó emlékek mélyéből millió vád sikoltott feleje, kigúnyolt gavallérok torzarca meredt rá, a kikoszarozott kérők szomorú nótái zsongtak a fülében...

— Én vagyok az oka, — gondolta újra s valami nagy büszkeség égette az arczát, hogy végre akadt egy, a ki meg akar érte halmi, bátor és kemény, az a Kúthy János, a kit kétszer egymásután kikoszarozott.

— Édes, jó istenem, mentesd meg őt nekem, mondta halkán, a szíve legmélyén, mentesd

meg őt nékem, rossz teremtsenek, hogy jó és alázatos lehessen egész életében. Megsókólok a bátor homlokát, a szelíd szemét, a forró száját, a gyönyörű kezét, mentd meg őt nékem, édes istenem, hogy a felesége lehessen Kúthy Jánosnak.

Iona már kora reggel tudta, hogy Kúthynak nem történt semmi baja. Az igazgató golyója messze tőle vészelt el a homokvári tisztás porondjában, Kúthy meg egyszerűen a levegőbe lött... Boldog volt, a csókolni való reggel friss levegője a nyitott ablakon át beivódott a szobájába, minden apró butorába. Iona az ablaknál állt s érezte, hogy az éjszaka, vagy a reggel őt is teljesen átalakította... A Fácános felé nézett, a virágait öntözte, szimpla fehér ruha volt rajta, halottfehér, bágyadt arcán még ott reszketett az elmúlt éjjel minden gyötrelme, de tiszta, okos szeme ragyogott, fiatal volt, naiv és kedves, mintha csak húszéves lett volna, kíváncsi, sejtelmekkel teli, valami szenzációt váró, a mi szebb, mélyebb, mint minden, a mi eddig vele életében megtörtént... Ha még egyszer eljönne, ma, harmadszor... ez forrt benne, de kimondani nem merde... Minden pillanatban az ablakhoz futott, várt, kínlódott, a haját kétszer is lebontotta, egy fantasztikus frizúrát töpregett, a mi leginkább tetszenék Kúthynak, de nem tudta eltalálni... Fehér nyaka fénylett az ablakban, a hogy kibámult a nyári délelőtt. Künn csöndes volt, a nap tikkadtan olvasztgatta a vékonyka felhőket, a kerti virágok mosolyogtak, az élet ma más volt, szebb, boldogabb, redőtlen homlokú emberek jártak az utcákon.

A harang megkondult, tizenkét óra volt, Ionának megdobbant a szerelmes szíve, az utcájukba négylovassal hintó fordult be... Kúthy jött, ő hajtotta a lovakat, büszkén ült a bakon. Iona az ablakban állt, virág volt a kezében, mosolygott, úgy várta a vőlegényét. Majd összeesett, meg-megrokkant főhéher térde, egy pillanat, s a hintó megállt a kapujuk előtt... Kúthy a napba nézett, táncoltatta a lovakat, Gereben föloldalra dűlt az ülésben, a polgármester háza előtt egy kissé megbillentette a kalapját. A lovak vágattak, átlátszó porfelhő kavargott a kovács mögött. Kúthy kényesen megcsendítette az ostort, fehér keztyűje vakított, a szerszámok csillogtak, a sallangok imbolgyogtak a nagy vágatásban. Sebessen kifordultak a polgármester utcájából s belekanyarodtak az újlaki országútra, sudár jegenyék bólogattak, gondtalan madarak futyirésztek, aztán belevesztek a messzeségbe, még csak egy halvány csik reszketett valahol a nyomukban, az mondta egy-két pillanatra Ionának, hogy jól látott, ő volt az, a kikoszorúzott uraság... Aztán az is eltűnt a harminczéves lány szeme előtt, a ki most már hidegen s lélek nélkül bámult a semmibe, mint egy főhéher márványszobor, a mely már nem érdekelt senkit, mert a leleplező előtt agyoncsúszották vagy agyon-dicsérték.

PÁTER BROWN, A JÁMBOR DETEKTÍV.

G. K. Chesterton kalandos történetei.

(Folytatás.)

— Jöjjön ide fel, Bohun úr — kiáltott. — A szabad levegő jó fog önnek tenni.

Bohun utána ment és kilépett egy kőgalériára vagy erkélyre az épület külső részén, a melyről látni lehetett a háttartalon síkságot, a melyeken kis dombjuk állott, falukkal és tanyákkal behintve. Tisztán és négyzögletesen, de egész kicsinyen feküdt alattuk a kovács udvara, a hol a rendőrbiztos még mindig jegyezgetett s a holttest is ott feküdt még, mint egy eltaposott légy.

— A világ téképe lehetne, úgy-e? — mondta Brown tiszteendő.

— Igen — mondta Bohun nagyon komolyan és bölintott a fejével.

Közvetlenül alattuk és körülöttük a gótikus épület vonalait az öngyilkosság emlékeztető, szédítő hirtelenséggel ugrottak ki az úrbé. Abban van a középkori építészetnek titáni energiájú eleme, hogy bármely szempontról nézzük, mindig mintha elszaladna, mint valami megvadult lónak a háta. Ez a templom ősrégi, hallgatag kö-

KORVIN ESZTER, A KIT RÓZSAHEGYEN MAGYAR NEMZETISZÍNŰ KOKÁRDA VISELÉSE MIATT AGYONLÖTTEK A CSEH-SZLOVÁKOK.

ből volt kifaragva, öreg gombákkal benöve és tele volt rakva madárfészkekkel. És mégis, ha alulról nézték, olyan volt, mint a csillagok felé ugró szökőkút, ha pedig, mint most, felülről nézték, mintha egy vízese zuhanat volna egy hangtalan medenczébe. A toronyban álló két ember egyedül maradt a gótika legfélelmesebb látványával; a legmonstruózusabb jelképekkel és aránytalanságokkal, a szédítő perspektivákkal, nagyobbak látszó kis dolgokkal és kicsinyeknek látszó nagy dolgokkal; a levegőben fejtőre álló körengetekkel. Közelségüknél fogva roppant nagy kő-reszeltek emelkedtek ki a mezők és tanyák mintázatából, a melyek törpéknek látszóttak a nagy távolságban. Egy-egy faragott madár vagy vadállat egy-egy sarokban olyan volt, mint valami hatalmas járó vagy repülő sárkány, a mely az alatta levő legelőket és falvakat szokta pusztítani. Az egész atmoszféra szédítő és veszedelmes volt, mintha az emberek kolosszális géniuszok kerengő szárnyai között lebegnének a levegőben s az egész régi templom, oly nagy és dús, mint egy kathedrális, valami felhőként gombolygott a napfényes tájék fölött.

— Azt hiszem, kissé veszedelmes ezeken a magas helyeken állni, még ha imádkozik is az ember — mondta Brown tiszteendő. — A magasság arra való, hogy az ember felnézzen rá, nem pedig, hogy lenézzen róla.

— Azt hiszi, az ember leszédülhet? — kérdezte Wilfred.

— Azt hiszem, leszédülhet az ember lelke, ha a teste nem — mondta a másik pap. — Nem értem önt — jegyezte meg Bohun bizonytalanul.

— Nézze például azt a kovácsot, — folytatta Brown tiszteendő nyugodtan — derék ember, de nem keresztény, kemény, erőszakos, meg nem bocsátó. Nos hát, a skótok vallása olyan emberektől ered, a kik dombokon és magas sziklákon imádkoztak s inkább tanultak meg lenézni a világra, mint felnézni az égbe. Az alázatosság az óriások anyja. A völgyből látni nagy dolgokat, a hegy csúcsáról csak kicsinyeket.

— De hiszen... hiszen nem ő tette — szölt Bohun reszkető hangon.

— Nem, — mondta a másik sajtáságos hang-súlylyal — mi tudjuk, hogy nem ő tette.

Egy pillanat múlva folytatta, csöndesen kinyelve a szikra halvány szemével.

— Ismertem egy embert, — mondta — a ki azzal kezdte, hogy imádkozott a többiekkel az oltárnál, de aztán elkezdett kedve telni abban, hogy magas és magányos helyekről imádkozott le, a haranglábról, vagy a toronytetőről. És egyszer a szédítő helyek egyikén, a hol az egész világ mintha kerékfordjára forgott volna alatta, az agy veleje is formogni kezdett s ő Istennek képzelt magát. S így, ámbár jó ember volt, nagy bűnt követett el.

Wilfred félrefordította arcát, de a csontos kezei elkékkelték és elfehéledtek, a mint belékapaszkodtak a kőpárkányba.

— Azt gondolta, neki jutott itélni a világ fölött és lesujtani a bűnöst. Sohase támadt volna

ilyen gondolata, ha a többi emberek között térdelt volna a földön. De minden embert úgy látott maga alatt járnai, mint a rovarokat. Látott egyet különösen büszkén járnai maga alatt, fenhéjazóan és feltűnően világos-zöld kalapjával, — mint valami mérges rovar.

Varijuk károgtak a haranglábsarkában, de más hang nem hallatszott. Brown tiszteendő folytatta.

— Az is kísértetbe ejtette, hogy kezében volt a természet legrettentőbb eszközeinek egyike; tudniillik a nehézkedési erő, az a bősziút és gyorsuló sietség, a melylyel a föld minden teremtménye visszarepül a föld szíve felé, ha eleresztik. Lám, a rendőrbiztos most épen alattunk lépked a kovácsműhelyben. Ha leejtenék egy kavicsot ezen a párkányon, az olyanná válna, mint egy puskagolyó, mire őt elérné. Ha egy kalapácsot ejtenék le, akár egy kis kalapácsot...

Wilfred Bohun feltette egyik lábát a párkányra s Brown tiszteendő egy pillanat alatt megragadta a gallérjánál.

— Ne ezen az ajtón, — mondta egész barátságosan — ez az ajtó a pokolba vezet.

Bohun hátrátanorodott a fal felé és rémült szemekkel nézett rá.

— Honnan tudja mindezt? — kiáltotta. — Maga az ördög?

— Ember vagyok, — felelt Brown tiszteendő komolyan — így tehát minden ördög benne van a szívemben. Hallgasson ide — mondta rövid szünet után. — Tudom, mit tett, — legalább is nagy részét ki tudom találni. Mikor a bányáját elvált, fel volt fortyanva s nem jeltalan haragra, oly mértékig, hogy egy kalapácsot is felkapott, készen arra, hogy megöli, ocsmány beszédével a száján. Magához véve a kalapácsot, begombolt kabátjába rejtette és besietett a templomba. Vadul imádkozott több helyen, az angyalos ablak alatt, fölötte az erkélyen és még egy magasabb erkélyen is, a honnan úgy láthatta az ezredes keleti kalapját, mint valami mászkáló zöld bogarat. Akkor valami elcsúszott a lelkében és leejtette Isten mennykőjét.

Wilfred elgyöngült kezét a fejéhez emelte és halk hangon kérdezte:

— Honnan tudja, hogy a kalapja olyan volt, mint egy zöld bogár?

— Oh, hiszen — mondta a mosoly egy árnyulatával — az magától értetődik. De hallgasson tovább. Mondtam, ezt mind tudom, de senki más nem fogja megtudni. A következő lépés magát illeti; én nem teszek több lépést; lepecsételtem ezt a gyónás pecsétjével. Ha azt kérdi, miért, erre több okom van — de csak egy tartozik önre. Magára bízom a továbbiakat, mivel még nem ment nagyon messzire a bűnben, a mint a gyilkosok szoktak. Nem segített ráháritani a bűnt a kovácsra, mikor az könnyű lett volna, vagy a feleségére, mikor az lett volna könnyű. A hülyére próbálta háritani, mert tudta, hogy annak nem eshetik bántódása. Ez egyike azoknak a fény sugaraknak, melyeket a gyilkosokban megtalálhat az én dolgom. Most pedig jöjjön le a faluba és menjen útjára oly szabadon, mint a szél, mert én kimondottam utolsó szavamat.

Teljes csöndben mentek le a kanyargós lépcsőn s a kovácsműhelynél jutottak ki a napfényre. Wilfred Bohun gondosan kinyitotta az udvarra vezető faajtót és a rendőrbiztoshoz lépve így szólt:

— Fel akarom magamat jelenteni. Én öltem meg a bányást.

APOLLÓ SZEME.

Az a sajtáságos füstös csillogás, homályosság és átlátszóság egyszerre, a mi a Themse különös titka, szürkeségéből mindinkább a sziporkázó másik véglet felé változott, a mint a nap a zenith felé kapaszkodott Westminster fölött s két ember haladt át a Westminster-hídon. Az egyik férfi nagyon magas volt, a másik nagyon alacsony; fantasztikus hasonlattal azt lehetett volna mondani, hogy olyanok, mint a parlamenti épület fenhéjazó óratornya és a Westminster Abbey szerényebb típus válla egymás mellett.

A kisebbik ember papi ruhában volt. A magas ember hivatalos neve Herule Flambeau, magán-detektív volt s új irodája felé ment az apátás bejáratánál épült új bérház-tömbök egyikébe,

Az alacsony ember neve tiszteendő J. Brown, a Xaveri Szent Ferencz templomának plébánosa Camberwellben s egy camberwelli ember halálos ágyától jött, megnézni barátja új irodáját.

Az épület amerikaias volt a fellegetek karcoló magasságával és ép oly amerikaias telefon- és liftgépezeinek olajozott rendszerével. De még csak épen hogy kész volt és az állványok még ott álltak előtte; még csak három lakó költözött bele; a Flambeau fölötti irodahelyiség volt elfoglalva és az alatta levő. Az alatta levő két emelet és a fölötte levő három emelet tökéletesen üres volt. Az első pillantás az új bérház-toronyra valami ennél feltűnőbbön is akadott meg. Az állványok maradványain kívül egy ragyogó tárgy is volt felállítva a Flambeau fölötti helyiség fölött. Egy roppant nagy, aranyozott emberi szem volt ez, arany sugarakkal körülvéve s akkora teret foglalt el, mint két-három iroda-ablak.

— Mi a mennykő ez itt? — kérdezte Brown tiszteendő megállva.

— Hát egy új vallás, — mondta Flambeau nevetve — azoknak a vallásoknak egyike, a melyek megbocsátják az emberek bűneit azzal, hogy nincsenek is bűneik. Az a fickó, a ki Kalonnak nevezi magát (nem tudom, mi az igazi neve, csak azt tudom, hogy nem Kalon) a közvetlen fölöttem levő lakást bérelte ki. Alattam két gépipró holgy van, fölöttem pedig ez a dagályos vén szélhámos. Az Új Apolló papjának nevezi magát és a napot imádjá.

— A nap volt minden istenek legkegyetlenebbike — mondta Brown tiszteendő. — De mit jelent ez az óriási szem?

— Ha jól tudom, az ő teoriájuk úgy szól — felelt Flambeau — hogy az ember kibír mindent, ha a lelke egészen szilárd. A két nagy szimbolumuk a nap és a nyitott szem; mert azt mondják, hogy ha az ember igazán egészséges volna, akkor bele tudna nézni a napba.

— Ha az ember igazán egészséges volna — mondta Brown tiszteendő — akkor nem törődnek vele, bele tud-e nézni.

— Hát ennyit tudok az új vallásról — folytatta Flambeau, nem sokat törődve a dologgal. — Persze, azzal dicsekszik, hogy fizikai betegségeket is tud gyógyítani.

— Meg tudja-e gyógyítani az egyetlen spirituális betegséget? — kérdezte Brown tiszteendő komoly kíváncsisággal.

— Mi az egyetlen spirituális betegség? — kérdezte Flambeau mosolyogva.

— Hát, ha az ember azt hiszi, teljesen jól van — felelt a barátja.

Flambeau jobban érdekelte az alatta levő csöndes kis iroda, mint a fölötte levő pompázatos kápolna. Világos eszű délvidéki ember volt, a ki nem volt képes mást elképzelni, mint hogy az ember vagy katolikus, vagy ateista s új vallások, akár világosak, akár homályosak, nem voltak a kenyere. A humanitás ellenben igemis kenyere volt, különösen a csinos fajtája s ezenfelül az alatta lakó hölgyek a maguk nemében egyéniségek voltak. Az irodát két nővér tartotta, mind a ketten karcsú és barnák, az egyikük magas és szemrevaló. Sötét, éles sas-profilje volt, egyike volt azon nőknek, a kiket az ember mindig profilben képzel el, mint a hogy az élesre kőszőrült pengéjéről képzelet el az ember a fegyvert. Úgy élt, mint a ki maga törzi az útját az életben. A szeme meglepően ragyogó volt, de ez inkább az aczél, mint a gyémánt ragyogása volt és egyenes, karcsú termete egy gondolattal túlfesztes volt arra, hogy egészen bájos legyen.

A hüga olyan volt, mintha megrovidult árnyéka volna, kissé szürkébb, sápadtabb és jelentéktelenebb. Mind a ketten üzletszerű fekete ruhában jártak; férfias kicsiny gallérral és kélövel. Ezrével vannak az ilyen szorgalmas kis hölgyek London irodáiban, — de ennek a kettőnek az érdekessége inkább valószínűs, mint látszólagos helyzetükben volt.

Pauline Stacey ugyanis, az idősebbik hölgy örököse volt egy főúri ezímernek és egy-két grófságnak s ezenkívül is nagy vagyonnak, kastélyoknak és parkokban nevelkedett, mielőtt valami frigid gögösség, a mely különösen képen jellemzi a modern nőt, rávitte erre az egzisztenciára, melyet ő ridegebbnek és magasabbrendűnek tartott. A pénzről nem mondott fel; ez olyan romantikus lemondás lett volna; a mely teljesen távol állott

HOGY CSINÁLNAK A MONITOROK MESTERSÉGES KÖDÖT MAGUK KÖRÜL? Angol monitor füstfelhőbe borítja magát Zeebrugge bombázásánál.

öntudatos militarizmusától. Megtartotta vagyontát, a mint mondotta, praktikus szociális célok szolgálatára. Egy részét belefektette az üzletébe, a mely csirája akart lenni egy mintaszéri gépipró-empóriumnak, másik részét szétosztotta különböző ligák és szervezetek között, melyek a női munka terfoglalásáért küzdöttek. Hogy Johanna nővére mennyiben osztottott ebben a némileg prózai idealizmusban, azt senki sem tudhatta biztosan. De kutyahűségű szeretettel követte testvérét s ez valahogy vonzóbb volt, a benne rejlő tragikus vonással, mint az idősebbik nővér kemény, fenkölt szelleme. Mert Pauline Staceyben nyoma sem volt a tragikus vonásnak, nála magától értetődő volt, hogy a tragédiának létezését is tagadta.

Merev hirtelensége és hideg türeltelensége nagyon mulattatta Flambeaut, mikor először járt a házában. Künn lézengett a lift előtt az előcsarnokban, várva a liftes fiút, a ki az idegeket fel szokta kísérni a különböző emeletekre. Ez a fényesszerű leány-sólom azonban nyilván nem akart beletörődni a kisélekedésbe. Éles hangon azt mondta, ő ért ehhez a lifthez és nem függ a liftes-fiúktól s általában a férfaktól. Bár a lakása csak a harmadik emeleten volt, a felszállás néhány pillanata alatt is mójáit ejtette, hogy közölje Flambeaual egész nyílt modorban néhány alapvető nézetét; a melygyük az volt, hogy ő modern dolgozó nő és szereti a modern dolgozó gépezeteket. Fényes fekete szeme absztrakt haraggal szikrázott azok ellen, a kik elutasítják a mechanikai tudományt és visszasírják a romantikát. Mindenkinél — úgymond — értenie kellene a gépek kezeléséhez, a hogy ő ért a lifttel való barmódhoz. Szinte még azért is haragudni látszott, hogy Flambeau kinyitja neki a lift-ajtót. Ez az úri ember mosolygva ment fel a lakására, kissé vegyes érzelmeikkel gondolva erre az ingerlékeny önállóságra.

Temperamentuma volt a hölgynek, a csipős, praktikus fajtából; vékony, elegáns kezének gesztusai hirtelenek és szinte lesujtók voltak. Egyszer Flambeau valami gépirásos másolat ügyében bement az irodájába és látta, hogy a nővére pápaszemét a padló közepére dobja és rátapos. Javában benne volt egy erkölcsi tiráda forogatásában, a beteges orvosi babonákról és a gyöngeség beteges beismeréséről, a mit az ilyen apparátus jelent. Megfenyegette nővérét, hogy ilyen mesterséges, egészségtelen vaczakot nem merjen több behozni az irodába. Azt is kérdezte a nővérétől, akarna-e falbat vagy álhajat vagy üvegsemét hordani s mialatt beszélt, a szeme szikrázott, mint a rettenetes kristály.

Flambeau, a kit egészen kihozott a sodrából ez a banalizmus, nem tudta megállni, hogy meg ne kérdezze Pauline kisasszonytól, egyenes franczia logikával, hogy szemügyre miért betegesebb jele a gyöngeségnek, mint a lift és ha a tudomány segítségünkre lehet az egyik nehézségünkben, miért nem lehetne segítségünkre a másikban.

— Ez két különböző dolog — mondotta Pauline Stacey büszkén. — Villamos batteriák és motorok és más efféle dolgok az ember erejének a bizonyítékai, igenis, Flambeau úr, még pedig a nő erejének is. Mi is ki akarjuk venni a részünket ezekből a nagy gépekből, melyek megemésztik a távolságot és leküzdik az időt. Ez fenséges és pompás dolog, ez igazán tudomány. De ezek a hitvány mankók és flastromok, a miket a doktorok árulnak, ezek a gyávaság bélyegei. A doktorok úgy szurkálják és vagdálják az ember lábait és karjait, mintha született nyomorékok és rabszolgák volnának. De én szabadnak születtem, Flambeau úr! Az emberek csak azért hiszik, hogy ezekre a dolgokra szükségük van, mert a félelemhez vannak szoktatva, a helyett, hogy hatalomból és bátorsághoz szoktatnák őket, mint a hogy az ostoba dajkák azt mondják a gyermekeknek, ne nézzenek a napba s aztán nem is tudnak káprázás nélkül belenézni. De miért legyen a csillagok között egy csillag, a melyet én ne láthassak? A nap nekem nem uram és én kinyitom a szememe és akkor nézek rá, mikor kedvem tartja.

— Az ön szeme elkápráztatja a napot — mondta Flambeau franczias bókkal. Kedve telt benne, hogy bókokat mondjon ennek a különös feszes szépségnek, főképp azért, mert ez kissé kihozta a sodrából. De a mint fölment a lépcsőn a lakásába, nagyot lélezett és füttyörszve mondta magában.

— Ez is belekerült annak az aranyozott szemcsirkefogának a karmába odafönn.

Mert bámi keveset tudott Kalon új vallásáról s bármilyen kevéssé is törődött vele, hallotta híret a napba-nézésről való különleges nézeteinek.

Hamarosan rájött, hogy a spirituális kötelék a fölötte és alatta levő emeletek között szoros és egyre fokozódik. Az az ember, a ki Kalonnak nevezte magát, pompázatos alak volt, fizikai értelemben méltó arra, hogy Apolló-papja legyen. Csaknem olyan magas volt, mint Flambeau és sokkal csinosabb. Aranyoskék szakála volt, erős kék szeme és hátraomló oroszán-sörénye. Formára ő volt a Nietzsche-féle szőke bestia, de mindezt az animális szépségét fokozta, ragyogóbbá és gyengéddé tette veleszületett esszéessége és spiritualitása. Olyan volt, mint egyike az ősi angolszász királyoknak, de azoknak a királyoknak, a kik egyúttal szentek is voltak. Ilyen volt, környezete köznapni voltának daczára; annak a ténynek daczára, hogy irodája volt a Victoria Streeten, egy bérház emeletén; hogy az írnoke, egy egészen közönséges kézelő és galléros fatalember, ott ült a külső szobában, közte és a folyosó között; hogy a neve rá volt véve egy sárgaréze lemezre az ajtaján és hogy hitvallásának emblemiája ott lógott az utca fölött, mint valami szemorvos plakátja. Mindez a köznapiság nem tudta megfosztani a magát Kalonnak nevező embert attól az élénk impressziótól, a mely lelkéből és testéből áradt. Még kell mondani, ennek a kuruzslónak a közelében úgy érezte magát az ember, mintha egy nagy ember közelében lenne.

Még abban a bő vászonlepletusban is, a melyet mint munkaruháját viselt az irodájában, igézetes és félelmes látványt nyújtott; mikor pedig fölvette fehér köntösét és a fejére tette az arany karikát, a mikor mindennap üdvözölte a napot, igazán olyan pompás látványt nyújtott, hogy az utcai népek az ajkán nem egyszer elhalt a nevetés. Az újmódi napimádó naponként háromszor ment ki a kis balkonjára, szembe a Westminsterrel, hogy valami litánia-félet mondjon ragyogó urához: egyszer napkeltekor, egyszer napnyugtakor és egyszer déli harangszókor. S a déli harangszó még halkán ott rezgett a parlament s a templom tornán, mikor Brown tisztelendő először föltekintett és látta Apolló fehér papját.

Flambeau elégszer látta már Phoebus e mindennapi üdvözléseit és bement a magas épület kapuján, meg se nézve, utána jön-e pári barátja. Brown tisztelendő azonban, akár mesterségbeli érdeklődésből a ritnálék iránt, akár erősen egyéni érdeklődésből a hókusz-pókusz iránt, megállott és fölbámult az erkélyre a napimádóra, mint a hogy megbámult volna egy Paprika Jancsit is. Kalon, a próféta egyenesen állott, ezüstös ruhában és fölemelt kezekkel és sajtóságon átható hangját hallani lehetett az egész zajos utcán végig, a mint elmondta litániáját a naphoz. Már a közepén tartott, a szeme rá volt függesztve a nap lángoló korongjára. Nem tudni, látott-e valamit vagy valakit a világon; kétségkívül bizonyos, hogy nem látott egy zömök, kerekarú papot, a ki odalenn állott a tömegben és hunyorgó szemekkel nézte őt. Ez volt talán a legmeglepőbb különbség a két egymástól messze-távol eső ember között. Brown tisztelendő nem tudott semmire hunyorgás nélkül nézni, Apolló papja ellenben bele tudott nézni délben a napba, a nélkül, hogy csak a pillája is rezdült volna.

Oh nap, — kiáltott a próféta — oh csillag, sokkal nagyobb vagy, semhogy a csillagok közt maradnál! Oh, forrás, mely nyugodtan folysz abban a titokzatos valamben, a mit térnek neveznek. Fehér apja minden szűz-fehér dolgoknak, fehér lángoknak és fehér virágoknak és fehér hegyesűsoknak. Atyja, a ki ártatlanabb vagy, mint legártatlanabb és legsende-

sebb gyermekeid, tisztaság forrása, melynek békességébe... Ekkor egy roppanás és zuhanás hallatszott, mintha egy leszakadt szikla zuhant volna le s utána metsző és szűnni nem akaró sikoltás. Öten suhantak be a ház kapuján, a míg hárman kirohantak és egy pillanatra megsiketítették egymást. Valami váratlan szörnyűség érzése mintha a fél utcát betöltötte volna rossz hírekkel, rossz hírekkel, melyek annál rosszabbak voltak, mert senki sem tudta, miben állnak. Kettő maradtak a helyükön a zuhanás után is: odafon az erkélyen Apolló szép papja és Krisztus csúnya kis papja alatta.

Aztán feltűnt Flambeau hatalmas alakja és titáni energiája a bérház kapujában, a kis ember-tömeg fölött uralkodva. Hangja teljes megfeszítéssel beszélt, mint egy ködkürt, azt mondta valakinek, siessen sebész-orvosért s mikor visszafordult a sötét és emberekkel tele előcsarnokba, barátja, Brown tisztelendő észrevétlenül szintén besurrant mellette. Még mikor keresztülbujkált és úszott a tömegben, akkor is hallotta a nap papjának pompás, egyhangú melódiáját, a ki még mindig a boldog istenséget szólógatta, a források és virágok barátját.

Brown tisztelendő Flambeaut és vagy hat más embert az előtt az akna előtt talált, a melybe rendszerint a lift szokott leszállani. Mert azonban nem a lift szállott le, valami más szállott le, valami, a minék a liften kellett volna lejönnie.

Flambeau négy perc óta nézett erre a valamire; összetört, vörös alakjára annak a nőnek, a ki tagadta a tragédia lehetőségét. Nem volt egy pillanatra sem a legsekélyebb kétsége, hogy ez nem más, mint Pauline Stacey és elküldött ugyan a doktorért, de nem volt a legsekélyebb kétsége sem arról, hogy a leány halott.

Nem tudott biztosan visszaemlékezni, kedvelte-e a leányt, vagy nem, annyi volt benne a kedvére való és a kedvére nem való. De egyéniség volt a szemében s a részletek és a megszokás páthosza a szánakozás kis tőreivel dőfködté a szívét. Azzal a hirtelen, titokzatos élnésséggel emlékezett most csinos arcára és kotnyeles beszédére, a mely a halálnak legfőbb keserűsége. Egyszerre mint a menykőcsapás a kék

égből, ez a szép és fenhéjazó teremtés lezuhant a lift nyitott aknájába, a melynek fenekén a halál várakozott rá. Öngyilkosság volt? Az ilyen vakmerő optimistának ez kizártnak látszott. Gyilkosság volt? De ki járt itt, ezekben az alig lakott lakásokban, a ki meggyilkolhat valakit? Néhány érdes szóval, a melyeket erőseknek gondolt és hirtelen aztán gyöngékek talált, azt kérdezte, hol van az a Kalon. Egy rendszerint súlyos, nyugodt és teli hang arról biztosította, hogy Kalon az utolsó negyedórán künn volt az erkélyen és imádkozott istenéhez. Mikor Flambeau meghallotta a hangot és érezte magán Brown tisztelendő kezét, felé fordította sötét arcát és hirtelen azt mondta:

(Vége következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A révnél. Kaffka Margit új novellás könyve viseli ezt a címet. Az író nő még jóval halála előtt rendezte sajtó alá ezt a könyvet, türelmetlenül várta megjelenését, de már nem érthette meg: a könyv halála után mintegy egy héttel kerülhetett csak ki a sajtó alól. Címe: *A révnél* nemcsak a kötet egyik legjobb novellájának címe, hanem szimbolikus jelentőségű is. Az író nő most, élete utolsó szakában érezte magát a révnél: mint író elérte az általános méltányoltságnak azt a fokát, a melyre joggal tarthatott számot, az írók az első egyikenek tekintették maguk közt, a közönség egyre jobban megbecsülte s ő ezt a megnyugtató érzést a lényét jellemző öntudatos-sággal élvezte. Asszonyi élete is az utóbbi időben ért nyugvópontoz egy szép és boldog házasságban. Nyugtalan lelke most talált volna megnyugvást s ez meglátszott alkotásán is, a melybe mindinkább kezdett belezavarni a harmonia, a dolgok fölé való böles felülkerekedés szelleme. Munkákedve is rendkívüli mértékben felfokozódott, — a kik tudtak nagyszabású terveiről s ezekhez tett előtanulmányairól, azok tudják csak, mit vesztünk halálával. Nagyból tervei közben, mintegy tünhő órákban írta novelláit s ennek a műfajnak, a melyet a sajtó túlerőtelensége meglehetősen kompromittált, pedig a legnemesebb prózai műformák egyike, mindjobban meghódította a formai problémáját, egykori egyenletlensége és diszsonanciái mindinkább tért engedtek az éret, belsőleg harmonizált alkotó módnak. Új novellás könyvében már teljes tisztán mutatkozik meg a

novella formája, a hogy ő felfogta s a mondani- valója is kiegyensúlyozódott. Mint új elem lépett bele a főnyelvi bölcsesség és jószág motívuma, a mely hangját megmelegíti, egykori clességét le- tömpítja. Ez az új hang legkételetesebben a kö- tet címét adó novellában szólal meg. Három parasztembert állít itt be, az öreg révész, felesé- gét és a legény fiát, a kik épen haragban vannak egymással. Haragjuk megnyúlása, összebékülé- sük a novella tárgya; rendkívüli finomsággal van megrajzolva, a mint a dühös indulat lépésről- lépésre enged feszültségéből, a mint épen harag- juk megmutatja a szeretetet, a mely összeköti őket s a végső megbékülésben a rossz indulatok fölött való felülkerekedés bölcsessége és csendes boldogsága szólal meg. Az *Egy régi katonáról* című novellában szelid, szeretetteljes humor ve- gyül bele a hangba, igen halkan és diszkrétan: az ábrándozás poézisének és a realitás prózaijának kapcsolódásából származó humor. Néhány novel- lából Kaffka Margitban az anya szól, a gyermeki léleknek és észjárásnak ismerője és finom meg- értője: formai szempontból is különösen figye- lemre méltó az *Iskolások* című novella, a mely a kis parasztlányok beszédén keresztül világítja meg egy falusi démon alakját. A legtöbb novella az asszonyi lélek és asszonyi élet élet mutatja meg, s ezt Kaffka Margitnál senki sem érte jobban, ő a mai asszonyi sorsnak legnagyobb ábrázolója irodalmunkban. E novellás könyv az író nő nyelv- művészetét is egyre érettebben mutatja meg; az- előtt a stíljé gyakran volt szélsőséges, barokk haj- landóságú, néha ezirafelé és mégis pongyola, most mind nyugodtabb, egyszerűbb és mégis ki- fejezőbb a beszéde; moduláló képessége nem vesztett vele semmit, a köznapi beszéttől az orgona- zítás hangjait minden változat megvan benne, mondatai erős belső ritmussal futnak s az élet szépsége és szomorúsága egyforma tiszta csengé- sel hangzik ki belőlük.

A *Jó Pajtás*. Benedek Elek képes gyermekklapja különösen dús és becses tartalmú karácsonyi szá- mal öröndeztetni meg kis olvasóit. *Váradi Antal*, *Enárdi Béla*, *Kozma László* irtak bele verseket, *Tábori Kornél*, *Székhely Nándor*, *Zsolóds Benő* el- beszéleket, *Ávar Gyula* mesét. Sok szép kép, kis krónika rovat, Töknaq király újabb harmo- nikázása, tarka mese, a rejtvények, szerkesztői izenetek teszik változatosá a szám tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfize- tési ára egész évre 16 korona, fél évre 8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 92 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV., Egyetem-u. 4.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Dr. REINITZ MÁRK ügyvéd 76 éves korában, Budapesten. — Dr. RUDNAY SÁNDOR malaczkai állami közjegyző Budapesten. Az elhunytban dr. Mikes Lajos hir- lapírójárunk vejét gyászolja. — Szántói és széplaki BOTTKA RUDLA nyug. honv. alezredes, a Ferenc József-rend lovagja stb., 66 éves korá- ban, Budapesten. — SIMON GYULA kegyesrendi ta- nár 46 éves korában, Temesvárott. — Ifj. HALÁSZ ZSI-MOND főgimnáziumi tanár, a kiváló vívóbaj- nok, Budapesten. — Nagyvárdi és miseki BA- RANYI ÖDÖN földbirtokos 67 éves korában, Kun- szentmártonban. — Bártó TRAUTTENBERG FRIGYES 70 éves korában, Budapesten. — KOSZTOLÁNYI GYULA Balassagyarmat nagyközség főjegyzője. — FRANKÓ ÁGOSTON, a ki Ferke Ágost név alatt te- vékeny irodalmi munkásságot fejtett ki 88 éves korában, Budapesten. — Alsó és felső ruttkai, nedeczei RUTTKAY-NEDECKY BÉLA földbirtokos, Komárom vármegyei th. bizottságának tagja, a komáromi ág. ev. egyház presbitere, 61 éves ko- rában. — Dr. NEUMANN EDE nagykanizsai fő- rabbi, az Országos Rabiegyesület elnöke, 60 éves korában. — SÁNTHA SÁNDOR földbirtokos, tartalékos tüzérhadnagy, a kisézűst vítérségi érem tu- lajdonosa, Görgey Artúr unokabécsse, a harcstéren szerzett betegsége következtében. — Hadadi KO- VÁCSY PÁL az Iső honvéd tábóri ágyuszered had- nagy, az Első Magyar Rézvény Serfözde mű- szaki tisztviselője, fogságának negyedik esztende- jében, Genúában. — MESZNER TIBOR tüzérhad- nagy, a 89-es tábóri nehéztűz főhadnagya, harc- téren szerzett betegségeben, 28 éves korában. — Dömsödi HALÓS IVÁN okl. gazdász, a 16-os lu- szárezred tart. hadnagya, a Károly csapatkereszti, a sebesülési érem, a másodosztályú vitérségi érem kétszeres és a bronz sármny landis tulajdonosa, a harcstérről hazatérve 25 éves korában, Kolozs- várott. — KERTÉSZ NÁNDOR a Kertész Tódor- czég birtagja 46 éves korában, Budapesten. — ÖZV. KARSAY LAJOS dr.-né szül. Vezőes Etelka 94 éves korában, Győrben. — THURRING BÉLANÉ szül. Kelényi Mária Budapesten. — ÖZV. SZÉKELY ÁRMINNÉ 72 éves korában, Budapesten. — LU- KÁCS VILMOSNÉ Budapesten.

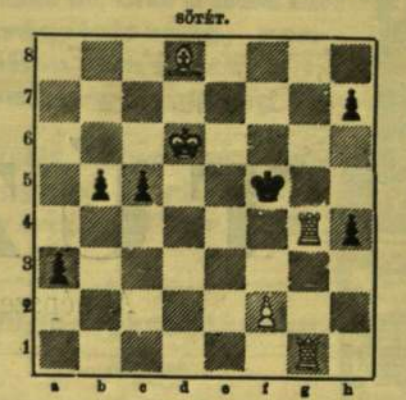
Szerkesztői üzenetek.

Karácsonyi verset többet is küldtek be szerkesztésé- günknek, közölhető azonban nincs köztük. Marendó. A kis versek nincsen rosszul megírva, de a tartalma egészen súlytalan.

A forradalom. Nem világos a vers intenciója, sok benne a zavarosság s az izlése sem elég tisztult. Nóia-féle. Gyulai Zsuzsika stb. A régebbi magyar li- rának azóta már meglehetősen elhervadt virágait fűzi koszorúba, a mely aztán százezrosan hervadtak lát- zók. A népdal-féleket talán felhasználhatná az ilyen dalok szerzésével foglalkozó zeneszerzők valamelyike.

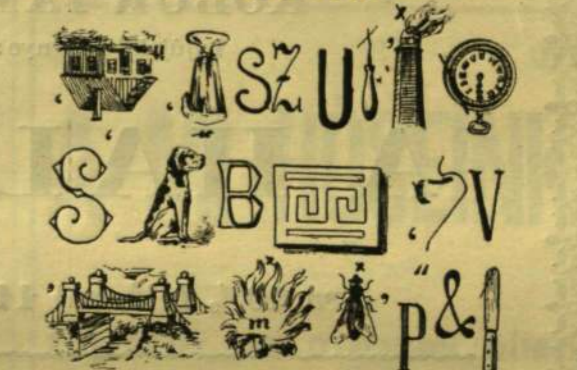
SAKKJÁTÉK.

3132. számú feladvány Söderberg H.-től Stockholm.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

KEPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 45-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Jóból is megárt a sok.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármege-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

EHRBAR
és minden más előkelőbb mester- gyártmányú zongorát, pianinót legelőszöbben vehet a szolid kisüzöllá- sáról általánosán elismert

REMÉNYI MIHÁLY
cég zongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60.
Régi zongorák, pianinók vétele, becseselése, javítása és hangolása.
Megnyitják a vasukat! * Lehet már zongorát vidékre szállítani.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.
Rövid idő alatt dús hajat növeszt és meg- akadályozza a hajhullást, megőrvi a korai őszülést és az őz hajának eredeti színét visszahozza. Egy hónap alatt fényes ered- mény. Ára 15 és 20 K. BOTÁR Z. REGINA kozmetikai műintézet.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Arczapolás, arcgöszölés és villanymasszázs egész nap.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr- üreg állandó tisztántartása és fertőtlenítése. Ha egy pohár vízbe 10-15 csepp

Diana-sósorszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk

Diana-sósorszesz
Mindenütt kapható!

Kis palack ára K 3-50
Közép 10-
Nagy 20-

MARGIT-CRÉME

a főrangú hölgyek kedvence szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehállításban rejlik, a bőr azonnal felfrissül és kiváló hatású pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémét utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjegyével ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, szírtalan vegyítiszta készítmény, a mely a külföldön nagy feltűnést keltett. — Ára kis tégely 4 K, nagy tégely 8 K. Margit-szappan 5-8 kor. Margit-pouder 3.- kor.

Gyártja:
FÖLDES KELEMEN laboratorluma, Aradon.
Kapható minden gyógyszárban, illatszert- s drogu-üzletben.

LOHR MÁRIA (KRONFUZ)
A főváros első és legnépesebb csepké- szíttető, vegyítisz- títő és keimfestő gyári intézete.
Gyár és VIII. Baross-u. 85.
Fiókok: II. Fő-utca 27, IV. Eakü-út 6, Kezskeméti- utca 14, V. Harminczad-utca 4, VI. Teréz- körút 39, Andrássy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Jéza. 2-37.

szőlőoltványok.
Továbbá, mindenütt jó sikerrel telepít- hető, elsőosztályú garanciai filoxera- mentes Nova-féle hazai fehér és külön- vörös gyümölcsű dugványkereszt, rend- kívül kifejlesztett magantermő

szőlővesszőkből
Kettőmillió darab mérsékeltlen olasz árák mellett kerülnek eladásra, új árjegyzéket kívánatra díjmentesen küld. Cím: „NOVA“ szőlővessző- és szőlő- oltványtelep kezelősége. ARAD, Szabadság-tér 10.

Alapítva 1910-ben.
HALTENBERGER BÉLA, Kassa.
Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A gyár teljes üzemben van.
Gyászesetben ruhafestés feketére és színe- ruhák tisztítás soronkívül.

JÁTÉK-VASÚT
GŐZGÉP, MOZI, VILLANYMOTOR

CHMURA IV., Ferencziek-tere 2.
Arlap ingyen!

DIANA ALABÁSTROM PUDER

Halló! Halló!

Kinek van használt hanglemeze?

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagiány tart, legmagasabb áron veszünk vagy cserélünk

W Á G N E R

hangszer-áruháza

a világhírű „Favorite” hanglemezgyár főraktára

Budapest, József-körút 15.

Fiók: IX., Ráday-utcza 18.

Beszélőgépek 1500 koronáig.

Árjegyzék ingyen.

52. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, DECEMBER HÓ 29.

Szerkesztési iroda: IV. Várnegy-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meg-
határozott viteldíj is esatolandó.

A FORGANDÓ SZERENCSE. — Márton Ferencz rajza.